



## Ecós de un concert

Resuenan todavía los ecos del Concierto que nuestra revista organizó en la Iglesia de los Padres Franciscanos. Voces autorizadas afirman que es lo mejor que se hizo nunca en Artà y que posiblemente se tarden muchos años en superar el acontecimiento. Otras voces, las del

resentimiento y la impotencia, trataron desde el editorial de nuestro viejo y venerable colega *Bellpuig* de emponzoñar el acto cultural. En el nuestro hallarán cumplida respuesta. Es lamentable que ciertas alimañas se escondan en las páginas de la que fue un día espejo de publi-

caciones, aunque es inútil que pretendan torcer nuestra ejecutoria con palabras rebosantes de veneno.

A quienes escriben falsedades y envidian nuestra actividad, hay que compadecerles y aplicarles la máxima evangélica: "Por sus frutos los conoceréis".



# EDITORIAL



Es obvio que el periodismo no es una religión aunque algunos lo confundan con el sacerdocio. Aun así, tiene sus dogmas. Uno de ellos, el más inviolable, señala que los hechos son sagrados y las opiniones libres. Por tanto, mal se puede hacer opinión de unos hechos que se esconden o se deforman a los lectores.

La revista *Bellpuig* ha editorializado sobre unos hechos que de puro graves o importantes no merecían ni una sola línea de información. Es decir, ha editorializado en torno a un acto que al parecer no reunía las condiciones mínimas para ser una noticia. Pero a pesar de ello ha montado el escándalo farisaico de algo donde debía dejar un resquicio para el respeto, la gratitud o una mínima consideración:

Porque al fin y al cabo, si en Artà se realizaba un acto cultural importante, gratuito y para todos los artanenses, lo de menos era discutir quien se apuntaba la flor de la iniciativa. Sobre todo cuando hubiera bastado que los atarullados y sectarios miembros

del consistorio hubieran pedido a las instituciones que se lo patrocinaran para ponerse un clavel en el ojal que al parecer tanto les atrae. Porque a nosotros, la verdad, mientras las cosas se hagan en bien de Artà, poco nos importa quien se cuelgue las medallas. Obvio es que éste no es el criterio de algunos artanenses y así nos va. Si para tener el monopolio de la verdad, y de las cosas buenas, has que dividir el pueblo en dos mitades irreconciliables poco puede parecer importarles. Lo único que cuenta es amordazar la iniciativa de los demás.

Mucho lo sentimos por ellos y por el daño que causan al pueblo porque para nosotros lo único importante es hacer las cosas entre todos, no excluir a nadie y que se hagan realizaciones que queden, que eduquen y que nos den mayor orgullo de ser artanenses. Por eso las pataletas de los que se sienten cornudos mordidos por la envidia y la impotencia, pese a la preponderancia con que se suelen adornar, simplemente nos causa risa y una profunda lástima.

## SES GLOSES D'EN TONI BUTLER

A la meva filla i el netet,  
carinyosament després de la  
tragèdia de Canyamel.

Dedic aquesta glosada  
i ho faig de molt bona gana.  
Tornares néixer, Joana,  
quan va fer la torrentada  
valenta i agosarada;  
gràcies que estàs viva i sana.

És molt trist i poc de veure  
lo que a noltros mos passà.  
Quan la glopada arribà  
jo mai m'ho podia creure  
que aquell llod que vàreu  
[beure  
no vos arribàs a ofegar.

Jo, com un desesperat,  
obrir la porta mirava.  
L'aigua pel coll m'arribava  
vos dic ben la veritat.  
El cor quedava tancat  
quan la filla em cridava.

Mon pare, si no fas via  
està fet del teu netet  
Ai! Fé via, mon paret;  
ella les forces perdia;  
pensau jo quina agonia  
no em podia aguantar dret.

Cridant fort varen venir  
uns quants homes ben valents,  
es va tractar de moments  
Les pogueren recollir,  
bons i sans varen sortir  
els quartos eren torrents.

Caigueren les mitjanades  
i el trispol ben enfonsat.  
Tot ho tenim destrossat  
totes mos vénen plegades  
dues vides s'han salvades  
i això em deixà aconhortat.

Alegria, Tonieta,  
i salut per poder créixer  
tu i la tia heu tornat néixer  
no vos matà cap paret  
gràcies, Deu Bonjesuset  
perque el *susto* ja ens deixà.

Molta gent va venir  
i ens varen ajudar  
amb doblers no es pot pagar.  
Tothom es va oferir.  
Gràcies a tots des d'aquí  
perque mos dàreu la mà.

Toni Ginard  
Butler



Maquetatge i dibuix: ARPO • Fotografia: JUAN GINARD FERRER (SARASATE) i JULIO INFANTE • Repartidor i coordinació: JUAN BUJOSA TOUS • Coordinació Palma: MIQUEL LLODRÀ • Redacció: PEPE MISLA-TA, TOMEU FEMENTES SARD, BIEL TOUS, JOSÉ CANTÓ PLANISI, JOAN ESCANELLAS, SERAFÍ GUI-CAFRÉ GENOVARD, ANTONIO GINARD CANTÓ, M<sup>a</sup> ÀNGELES PIÑEIRO, MANUEL MASSANET FORNERS • Col·laboradors: JOSEP MELIÀ, SANTIAGO PERELLÓ, MIQUEL MOREY LLITERAS, BONET DE SES PIPES • Pseudònims: ES SANTANYINER, EN PINXO DE SON RECUT, EL TÍO EUFRASIO

Administració: R.S.N.

Administració i cobrança: MARIA DURAN DANÚS  
Direcció Artà: CARRER CARDENAL DESPUIG, n<sup>o</sup> 8 - 10

TELS: 56 20 05 - 56 26 52

Depòsit Legal P.M. 203-1983

Preimpresió: PREYTESA

Impressió: Imprenta LA ACTIVIDAD



Plan de caminos rurales (foto Sarasate)

La presente sesión se caracterizó, principalmente, por la habitual falta de formalidad y de consideración del grupo dirigente.

Esta sesión se retrasó casi 20 minutos respecto a la hora prevista, habiéndose sentado puntualmente al estrado los miembros que componen el grupo de la oposición: PP y CDS

En primer lugar, estos grupos solicitan la impugnación de este pleno basándose en la ley que estipula la obligatoriedad de que los componentes del Consistorio sean avisados con un mínimo de 48 horas de antelación. El resultado de la Comisión Informativa se les notificó hacía menos de 24 horas. Es inadmisibles que cada dos por tres les intenten jugar la misma jugada, impidiéndoles la consecución de la pertinente información absolutamente necesaria para defender los intereses de la población y haciéndoles pagar siempre a ellos los platos rotos y errores del Grupo Independiente.

El alcalde, Miguel Pastor, desestima el aplazamiento e impugnación de este pleno, alegando que es de vital importancia que el resultado del mismo sea notificado antes del 30 de septiembre a la Conselleria de Turismo. Afirmando, dictatorialmente, que si deciden impugnarlo será única y exclusivamente responsabilidad de la oposición, pero que de momento se aprobarán los puntos tal como estaba previsto.

La oposición soslaya que ellos están completamente de acuerdo con el contenido de la sesión; sin embargo, discrepan en la forma en que se ha notificado, de una manera tan retrasada y urgente, cuando estos proyectos tenían ya que haberse entregado a la Conselleria el día 30 de agosto y más aún cuando al día siguiente de mantener la reunión con el Sr. Cladera,

conseller de Turismo, un periodista del *Diario de Mallorca* ya estaba al corriente de estos mismos proyectos.

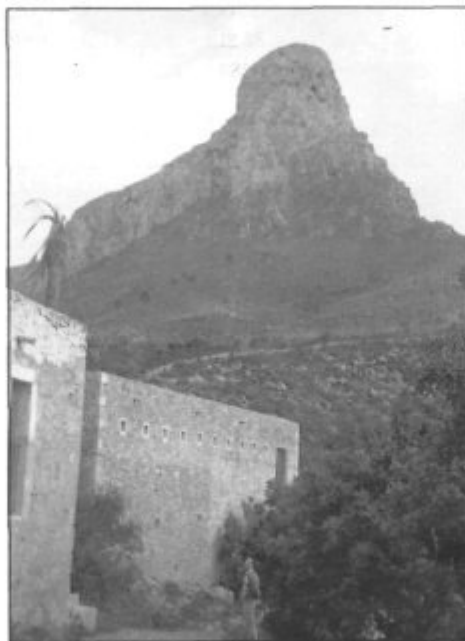
He creído pertinente aclararles ampliamente este punto, que tal vez no les parecerá de gran importancia, pero que demuestra como se cuecen las habas en nuestro Ayuntamiento.

Pasemos a los puntos de la sesión.

1º) Estudio de las obras que se incluirán en el Plan de Mejora y Embellecimiento de Zonas Turísticas convocado por la Conselleria de Turismo.

Las obras serán las siguientes:

- Dotación de capa asfáltica en las zonas que lo necesiten.
- Construcción de un edificio de Información Turística.
- Red de iluminación pública en



Montferrutx

Montferrutx.

- Pavimentación.
- Ajardinamiento en las zonas verdes.
- Dotación de mobiliario urbano.
- Compra de una máquina para limpieza de calles.

En total asciende a 230 millones, de los cuales la Conselleria subvencionará un 60%.

2º) Plan de Caminos Rurales de Baleares.

Incluirá todos los caminos municipales, la carretera "dels soldats" y el camino de las casas del Racó hasta Cala Mitjana y Cala Torta.

3º) y 4º) Estudio y cesión de los terrenos donde se tiene que ubicar la Estación depuradora, al IBASAN (Instituto Balear de Saneamiento). Colaboración de ambas entidades para su construcción, conservación, explotación y financiación.

El Ayuntamiento contribuirá con una financiación del 50% durante 10 años. La construcción de la misma se pondrá a subasta pública próximamente. Todos estos puntos se aprueban por unanimidad.

5º) Ruegos y preguntas.

—Se denuncian las deficiencias existentes en el cementerio de la Colonia de San Pedro.

—Se solicita nuevamente la marquesina o parada de autobús para la Colonia. También, que se encargue el Ayuntamiento de pagar el transporte médico a esta localidad, en lugar de la iguala que pagan los colonenses.

—Se propone que se podo un pino de la avenida Costa i Llobera de Artá, cuyas ramas han adquirido demasiado peso y están a punto de partirse, poniendo en peligro la seguridad de los viandantes.

Nuredduna

## Sa Colònia de Sant Pere

Como decíamos en el número anterior, el verano de 1989 se ha caracterizado por traer más gente que de costumbre a la Colonia. Ahora podemos añadir que el mes de septiembre ha marcado la pauta contraria. Los niños han iniciado las clases, y los papás, además de tener que atender a sus vástagos escolares, han empezado también con sus ocupaciones de otoño, que ya llamó a la puerta.

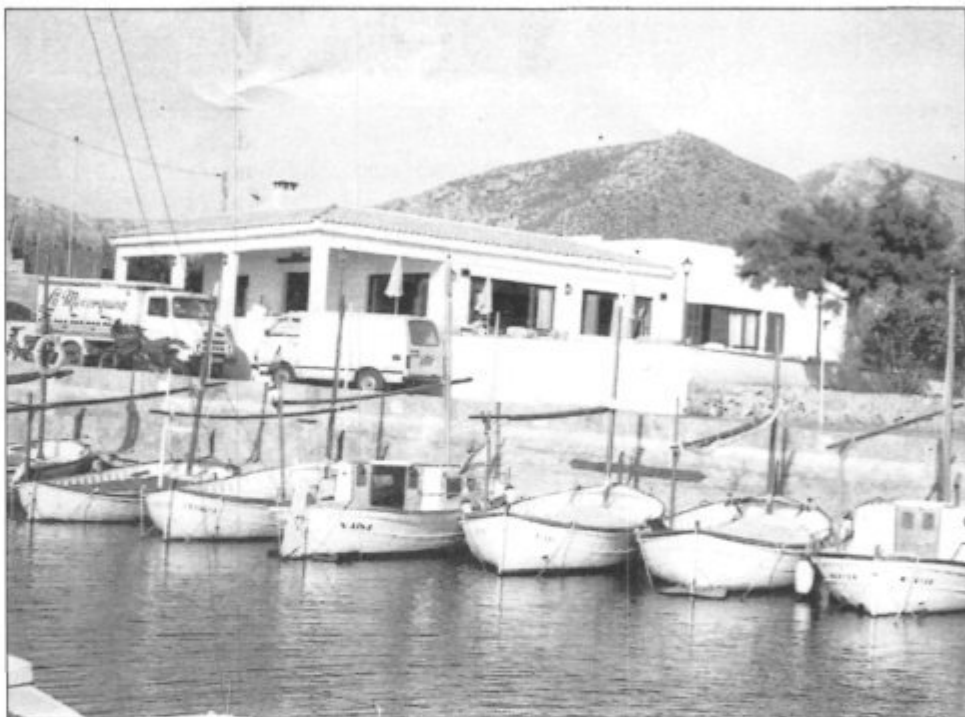
**Consideraciones acerca de la situación coloniense.**— Recorriendo un poco el Término Municipal de la Colonia, nos encontramos con que son muchos los núcleos diferenciados que existen aquí, teniendo cada uno de ellos sus características.

Últimamente se ha construido muchísimo en el lugar denominado S'Estanyol. Aquello parece ya un pueblecito, y si nos fijamos en Montferrutx, las inmediaciones del Club Náutico y en Belén, vemos que el casco antiguo va siendo superado por las barriadas desperdigadas en unos tres kilómetros de costa. Si todas estas barriadas estuvieran juntas, el casco del pueblo sería superior al de muchos pueblos de la isla. Y quedan aún dos incógnitas sin resolver: Ravenna y la zona denominada de los Cañones.

No cabe duda de que esté desperdigamiento en barriadas, y las proximidades de mar y montaña, imprimen un carácter especial a la zona, que la hacen más agradable y apetecible para aquellos que buscan relajamiento, tranquilidad y descanso, para desconectarse de preocupaciones anteriores. Los servicios son más caros de mantener, eso es verdad, pero las averías son también más localizables, y a veces sólo afectan a la zona donde se han producido.

En cuanto a las molestias del tráfico, al no existir posibilidad de ser franqueadas las montañas de Belén-Cabo Ferrutx, los elementos rodados no pueden salvar la Cordillera, por lo que solamente llegan aquellos vehículos que desean quedarse en la Colonia. En consecuencia, el tráfico de paso aquí no existe, por lo que los ruidos casi se limitan al que arman los motoristas circulando por las calles del pueblo, a lo que son muy aficionados algunos jovencitos, que disfrutan, además, de hacer saber que conocen como *darle* al acelerador. Los mayores debemos armarnos de paciencia y pensar que la juventud tiene que desahogarse de alguna forma...

**Camping San Pedro.**— De organización modelo cabe calificar al único *camping* de la Comarca, que posee una capa-



Club Náutico

cidad de alojamiento de unas 500 plazas, en barracones equipados con dos literas dobles, teniendo, además, una superficie lateral que permite el montaje de tiendas y caravanas particulares.

Los servicios de aseo son muy asequeables y están bien cuidados, no faltando los de bar y restaurante, así como una coqueta piscina en el centro del patio de entrada.

El Director del complejo, Agustín Arasa Buera, que nos atendió con suma amabilidad en una corta visita que giramos al Establecimiento para recabar unos datos, nos explicó que admitía dos clases de huéspedes: los llamados de Actividades Completas y otros con la calificación de Simples. Y en cuanto a precios, dijo que actualmente se cobran de 800 a 900 pesetas por una noche y 1.200 pesetas por la pensión alimenticia. Los niños pagan el 50%. Los clientes tienen derecho a piscina, solarium, duchas, etc.

En instalaciones deportivas existen dos pistas de tenis, una de voleibol, otra de petanca y campo para tiro con arco y dardos. Hasta se puede conseguir una barquita para hacer algunos pinitos de pesca en el mar o evolucionar en él con tablas de surf. Total, que tenemos cerca de Ca los Cans, uno de los mejores *campings* de España, y que cada vez tiene más éxito por los esmerados servicios que presta. Parece que va a permanecer abierto hasta noviembre.

**Torneo de Petanca.**— El día 9 de septiembre se empezó a disputar el torneo de petanca de otoño. Toman parte en él socios de la Tercera Edad y del Centro Cultural, habiéndose iniciado ya con muchas más inscripciones que en el de Primavera. Hay familias, como la de Martín-Munar, en las que juegan todos los miembros, y además lo hacen muy bien, pero seguramente no se podrán dar resultados definitivos hasta

dentro de un par de meses, ya que está proyectado jugar todos contra todos y solamente hay partidas los sábados y domingos por las tardes.

**Playas.**— Las del término de la Colonia no sufrieron el deterioro que experimentaron la mayoría de las de la isla por las últimas lluvias torrenciales. Aquí el agua cayó con moderación y no hizo daño.



Juan Garau Lliteras

**Necrológicas.**— El 31 de agosto pasado, después de larga enfermedad, llevada con ejemplar resignación, falleció en la Colonia Juan Garau Lliteras, de 56 años de edad. Fue un gran jugador de tenis de mesa en su juventud, y hasta directivo de la Federación Balear.

A su esposa, doña María Pastor Caldentey, hijos Gabriel y Jaime, hijas políticas Francisca y María Antonia, así como a su nietecito Juan enviamos nuestro más sentido pésame, con los deseos de que Dios le haya acogido ya en el bando de los justos.

José Cantó Planisi



# SA FIRA D'ARTÀ 1989

Retalls d'una fira que cada any reprèn sa volada. És una incongruència que, com manco se treballa en es camp, mes bé va Sa Fira.



Es boc d'En Miquel Guixó (l'amo de Son Durí), es un animal que fa mire-ra. Pesa mes de setanta quilos i aboqueix de lo millor. En Miquel estima ets animals i té una cabra que el segueix per tot, inclús quan va amb es *mobilette*. No s'apleguen que no s'assemblin.



Sa mostra de cavalls es un d'es plats forts i, per paga, ara amb l'afecció a ses carreres qui més qui *menos* en té un. Sa plaça fou un dels llocs més visitats es dematí d'es diumenge de fira.



Es concurs de cans no pot faltar i sempre hi ha gent embadalida per veure voltar s'amic de s'homo.

En Toni Pascual i es seu sogre En Joan, davant sa ferreteria, que de cada dia es fa més gran. Allà s'hi forma com una altra fira vegent ses novetats que porta En Toni cada any. Comerciants que fan important un poble.



Gent a Sa Fira. En Joan Leu i Na Joanaina, amb altra gent coneguda que passetja i fira qualche cosa. Taulells i globos donen un aire de *zoco* an es carrer.



Somriu contenta de ses innovacions dels cotxos que representa i que cada any vesteixen sa fira artanera. N'Apolònia és cada any un toc de classe dins ses nostres pàgines.



El dia 19 de novembre de 1894, carrer Ponterró, 9, l'amo en Joan Lliteras Llabrés, de Sa Canova, obria el ulls a la vida. Fill il·legítim de Joan Lliteras Ginard, *Vives*, i Margalida Llabrés Sancho, *Capellera*. Vos diu res, aquest llinatge? Idò, la mestressa *Capellera* era filla de l'amo En Toni Llabrés Alzamora, *Capeller*, el portentós poeta, glosador per antonomàsia del segle XIX artanenc, mort el 7 d'agost de 1914, als 82 anys d'edat. Ens referim al sen *Capeller*, de qui la revista *Cort* rememorà les glòries amb adjectius com "uno de los poetas más finos del siglo pasado". Vegeu-ne una cançó amorosa adreçada a una bergantella capaç de trobar la sogra d'En Joan Papa: "Esgargamell quan vos crit, casolana garridesa, donau cos a sa promesa, d'amorar-me en profit".

Si tal andanada no és poesia pura, que en Juan Ramón Jiménez es talli la barba.

Sos pares de l'amo En Joan, feren campatge pagesívol a Sa Mesquida i a Sos Sanchos. A aquesta última masia, hi passà els primers vint anys de joventesa. Recorda, admirablement, la soldada que pagava a les collidores d'oliva: vint cèntims per dietar, o sigui, una vint per setmana, si el temps no impedia el treball. A les dones casades, revengudes i aptes per carregar sacs a lloms de les someres, les dava un velló diari. "I, pots estar segur, que era tan feixuc un real, com son ara cinc-cents duros. Ell no n'hi havien, de diners. Ni amb

un tiràs les aplegaves".

L'amo en Joan marità amb Catalina Sard Cursach, *Terres*, el 4 de juliol de 1921 (la venguda del ferrocarril encara estava calenta). Tenia 26 anys quan D. Joan Ginard Sureda, es vicari Pancecola, li digué: "Au, Juan. A la Parròquia ens veurem". Tirat d'una vestidura cassotada, nirviós i solemne, posà la tumbaga a madona Catalina, mentre després signaven la feta l'amo En Joan Sard Cursach, *Terres*, pare d'En Joan Terres, casat amb Na Tonina Maria de ca'n Canals, qui aleshores era cunyat seu, i D. Toni Cursach Lliteres, cosí de madona Maria, jesuïta i germanastre de l'amo En Miquel de Xiclai.

"Aquest Terres. Vaja una geneta. Entre cavalls i automòbils, anava de bòtil. Coneixia ses bísties com ningú. Molt més que es seu cunyat En Tià Fuster, *Ranxer*. L'has conegut, an En Ranxer? Sí, aquell ciutadà tan famós i casat amb sa germana de sa dona de l'amo En Joan Terres i que es va fer célebre amb N'Ecu d'Or. Llavors, En Ranxer posava es nas dins sa pols. Pensa que juntament amb En Terres, només parlaven de cabriols, riendes i vies. Jo record Na Villagoice, En Miriki En Bon Sport, En San Gene de Son Fortè propietat d'es cosins de Xiclai. En Terres m'obligà a comprar un Citroen, igual que es de D. Pep Jordana i es de l'amo En Llorenç Sua. Ell, baratà en Bon Sport a un felanixer, amb so Citroen. Quin *xasco*, Déu meu!

Aquell diantre de cotxo, per pujar es Coll de Morell havia mester sa primera i peu a sa post. En vols d'etxems i cucurutxa, jo em gagava en set farols avesat a pujar a la vila amb fletxes com Na Celita, una egüeta que tot lo dia llaurava de fosca a fosca, per després, trot-trot, cap a ca'n Mengol a acerar ses relles, sense presentar mai senyals de fatiga".

Aquí, l'amo En Joan s'infla de goig. Li havem tocat el cairre fluix: cavalls i bestiar.

"Has de tenir en compte i per tu, que En Ranxer conseguí un temps de 1,32 amb Na Villagoice. Això es deia volar! A mi que no me venguin amb romanços. Allà a on hi floca un bol cavall, que es retirin es cotxos i tractors. Si haguessis vist prendre es camí d'es poble an En Veloz, t'hauries tret es capell i sa gorra. O En Moro, un cavall pare mallorquí puríssim. Noble, intel·ligent, gruixat i negre com una mora madura. Quan vaig retre homenatge a ses bísties, fou en temps d'es Moviment. Me requisaren es Citroen. I en bona hora. Així, vaig tornar a ses rels. Cabriol i cavall, perque En Veloz era un especialista per sa carretera. Feia vuit pams i tres quarts. ¡A més, qui aguantava aquell pèl roig tan lluent! Per afegir, era germà de sa famosíssima Rega".

Nosaltres pensam que 34 anys a Sa Canova, són prou suficients per fer recompte d'aquelles saons.

"Jo te vull dir una cosa. Vaig anar de pagès a Sa Canova l'any setze, amb mos pares i es conco En Tòfol Lliteras Ginard, que dugué sa finca a mitges amb mon pare fins que li acopà a Son Marí, d'En Patró (D. Toni Blanes Mestre). Es Rafal Pai o Rafal de sa Paia, formava part de Sa Canova i el duien a mitges es Gafarrons de Sa Colònia. Més endavant, es Faros el dugueren, més o manco, arribi no arribi, suposem que fins l'any trenta. Els haguessis vist en an es Faros llaurar Na Miquelota, Es Pou Morisc, Es Campet i Es Boses de Callés, amb parells de bous mallorquins. Allò eren soles i tornais ben fets. Vull que sàpigues que

Es Campet, degut a sa ferrissa, amb una jornada deixava ses relles just una estaca. Cada dia, cada dia, havien d'acerar-les. En quant a Sa Canova, tenia sis sementers i unes quantes cloves arran ses cases: Es Molinot, Sa Bassa, Ses Llenques, Na Arrumí (mai N'Arrumí), es dos Bartolins, tres cloves al voltant i sa Clova des Xot on ha ha es claperot. També un sementeret conegut per Ses Rotetes, ja que es Sementer Nou nostros no el contràvem".

L'amo En Joan ha posat forquetes. De mans creuades sobre la corba del gaiato, va desteranyinant son prodigiosa memòria.

"Jo pretenia d'aregador. Per semblant empresa comptava amb s'ajuda de sa mula Pastora. Una mulanga de vuit pams i mig, fosca de pelam i



revenguda d'ossos, que vaig comprar a l'amo En Tomeu Peix per cent deu duros. Va durar 17 anyades, perque pareixia tenir coneixement. En haver-li posat es jou, ella feia la resta. Per això la vaig treure als 17 anys, haguent fet tot es lleixiu, i quantra ses meves normes Ses bísties, o les vens de joves, o no valen res. Pensa que jo les m'havia d'entendre amb sos mercaders de Llubí. No t'he dir gaire. Lo que no sabien En Marí Veles, ets Arnaus, En Miquel Secretari... no ho cerquis enlloc. Ademés, se n'ho duien tot: porcs, cabrits, bísties, ovelles, mens ben mesclat i cap a Llubí a peu. Saps que hi havia de filar de prim, per treure es biaxos! Escolta: sa renda de Sa Canova, a l'any 1916 era de mil cinc-cents duros anuals. Es preu d'es formatge, a pesseta es quilo. Jesús, que de quintars en

vaig vendre a pesseta es mil grams complits. Una vegada En Pere Llissa (pare d'En Miquel que feia de carreter i carreteja es camí de Cala s'Hort), que estigué de criat amb En Patró de Son Marí, me comprà cent mens mascles, que sortiren a 25 kilos, per 7 duros cada un. Així, jo poria fer brosat a voler, i el cobrava a vuitanta cèntims es quilet de llei".

Per part nostra, és qüestió d'escoltar i mantenir la boca closa. Segueix el relat.

"Sa guarda d'ovelles no cabia dins es sestador. De 300, setenta o vuitanta sestaven a ses Coves Bartolines. Es porcs també eren una bona treta, maldament fossin tan mortals. Es dia d'es desembarc (16 d'agost del 36, Capità Bayo, a Son Servera) de 97 porcs se'n moriren 85 i es dotze restants quedaren per raça. L'any 44 un llamp matà 6 trutges i 7 porcells, i jo estiguí prop de sa mort, havent de guardar dos dies de lliat a conseqüència de savergada que, per cert, pegà a ses arades just davall un ullastre de ses cases".

—I de cereals, l'amo En Joan?

—De blat i civada, un any amb altre pots comptar 600 quarteres i 650 de faves. Ordi no en sembrava perquè ses llebres s'ho menjaven arreu. N'Arrumí, d'unes 30 quarterades, sabia espletar 400 quarteres. I eren necessàries. Si és lo que jo dic: 300 ovelles, 17 trutges i una setantena de porcastells, bous, una vintena de bísties, dos parells per arades en rodes, un parell per arada en pala, 3 per arades romanes i quatre per arades d'orelles. No vulguis sebre lo avall que se feia es graner".

—I de personal, l'amo En Joan?

—Búuuu. Es primer missatge que vaig tenir fou En Jaume Blancos i llaurava amb bous. Però, d'entrada hi havia roters. Quina feinada, aquella



genteta! Passaven tot lo sant dia aficats a sa rota, fent l'invent dintre unes barraquetes amb un corralino de pedra p'es porc gras. Figura't. Es seu matancer s'hagués empassolat es corral del rei amb so celador dedins. Sa part grossa d'es menjar el feien de s'herba entrecavada. De roters record el sen Canai, En Barraca, casat una Etxava, En Colau Figuerota, En Jaume Mal, onclo d'es municipal Jaume, que havia feta vida per dins es Camp de Sa Bassa, En Poletí (pare d'En Jaume sogre d'En Joan de Son Ramón) qui estigué a ca'n Moragues de cotxer, es Gomandins, germans de sa mare d'En Cactano i també de sa mare d'En Jordi Vicens... D'es missatges no puc anomenar es complet. Jo calcul si no en passarien uns 200. Entre d'altres, En Joan Puceta, es Faros (Bernat, Toni i Jaume, etc.), En Toni Rector, Es Confits (N'Andreu complí 17 anys amb noltros), En Biel Corredor, En Tomeu Castellet, en Jaume Ravell, s'homo més feligrés d'En Tomeu Forn, es Barrets (Tomeu i Macià), l'amo En Toni Peu, En Jaume Punyit, pare de N'Antonia Punyida, casada amb En Juan Tico. Saps que ho era, de trem-

pat, el sen Punyit. Quan veia passar un avió sempre li enviava recaldo. "Eh, es de s'avió! Voleu menjar llet formatjada?". Pensa! Passava un avió cada tres mesos. En Pere Juan Ceba, Es Sineus (Manuel, Miquel i Jaume), En Juan Danús, En Tomasset i fills (Juan, Salvador i Tomàs), En Xesc Manyí, en Tomeu i en Mateu Metlers, en Tomeu Comuna, gran oguer i padrí de Na Margalida, Jaume, Miquel i Rosa Carrillos. En Julià Mal, en Xesc Radó, es Janeques (Miquel i Jaume), En Miquel i germà Juan de Sa Botiga, es germans Capellers (Xesc, Jaume i Toni), En Serafí Rector (bon porquer) i es seu germà Toni..."

Quin exemple de vitalitat a pesar dels 95 anys a l'esquena!

—Sí, l'amo En Joan?

—Vegent que la cosa t'agrada, puc dir-te que me passà p'es boll sembrar ulls de moniatos a lo més prim de s'hort. Es porquer quan segava sa rama per ses trutges, quedà espantat. "L'amo, veniu, perquè no sé lo que veig". Regomes, de no sé lo que veus! Va ser una moniatara d'un sol exemplar que va pesar 5 kilos grossos i llargs. I sa veïnada en duia dos tots sols que pesaren 7

quilos. Per replegar es ventim, es Govern no en tengué prou amb sa requisa des cotxo, sinó que m'obligà a sembrar es Bartolí de Tabac de fulla d'espasa. Ses tabaqueres m'arribaven a sa cinta. D'amagat en secàvem a dins es forn. Va ser un fracàs. Ningú en volgué fumar perquè tenia gust de paper. Quan pens que fer tanta comèdia, en temps havia hagut de segar es cards amb sa màquina, ja que ses espines pegaven a sa panxa de ses bísties!, me pos de volta i mitja. O no ho sabies? L'any 15 la mitat de Sa Canova estava farcida de cards d'ase.

—Quin perboc. Escoltau, de preus en recordau algun?

—L'any 16 es missatges capaços de qualsevol enginy, guanyaven 4 duros per mesada. Es pastor, 35 duros anuals i una rova de formatge. Es porquer igual preu i un porcell d'es millors per a Nadal. S'Oguer, igualment, 35 duros i dos quartans d'oli. Es mossets es pot ben dir que venien per sa panxa i avarques...

Per necessitats imperioses, havem de posar punt final. Ha parlat el seny i la vellesca. Nosaltres, satisfetíssims de plasmar les vivències d'un home jeràrquic que aportà al món dos sarments de nova vinya: Na Margalida i En Joan Lliteras Sard (autèntica rata vella del jutjat, ambdós casats amb Sebastià Esteve Tous i Margalida Bernad Riera, respectivament, els quals es des-teixinen per cuidar la relíquia de l'amo En Joan de Sa Canova. I per molts d'anys Déu ho consenti.

No podem cloure l'article que no diguem una anècdota del sen Punyit. Una belada general de ses ovelles. Picat del joc, l'amo en Joan volia renyar-lo. "Jaume con és que ses ovelles belen tant? Serà, per ventura que enyoren es mens?". "L'amo, lo que enyoren són ses vesses".

**Grosfillex**  
MUEBLES DE JARDÍN

TOLDER  
ARTÁ

**J. OBRADOR**  
C.I.P. 41 888 338 - B

Teléfono 56 23 66  
Av. Costa y Llobera, 12 (Junto Estación Ferrocarril)  
ARTA (Mallorca)





La tarde gris, plomiza, amenazaba lluvia, el cielo estaba cargado de espesos nubarrones que pregonaban descaradamente la tormenta que se avecinaba. Tras los cristales de la Cafetería Almudaina, acomodados en una mesa ante dos tazas de humeante café, Castell hablaba distraídamente de cosas triviales, sin importancia, a su compañero Boira. Por la Avenida del Ferrocarril, las gentes del pueblo, inquietas, empezaron a correr de un lado a otro agazapándose en las marquesinas de los soportales. Los primeros paraguas se dejaron ver en el preciso momento en que la tormenta reventó con fuerza.

Esto tiene mal aspecto —dijo Castell—. Ojalá no traiga consecuencias graves.

—Qué va, comisario "Això son quatre gotetes que serviran per fer nets els carrers del poble".

Al día siguiente, el sargento Boira entró como un tifón en la Comisaría. Con el rostro completamente desencajado repetía una y otra vez...

—¡Qué desgracia, Dios mío! ¡Que desgracia...! Por Felanitx

la torrentada ha desolado el paisaje, las tierras heredadas de mis padres se encuentran completamente anegadas, el ganado muerto, las gallinas y el asno han desaparecido, "el meu canet Lucero ja no tornarà córrer mai més per dins d'es conradís emprenyant a ses perdiús". La única que se salvó del desastre fue mi suegra. Los bomberos la encontraron encaramada sobre una "cadirota de bover" en lo más alto del granero, y eso que no puede andar...

—Això són putades, comissari, putades i res més que putades.

—Y Catalina, tu mujer, ¿que dice a todo eso?

—Que lo de su madre ha sido un milagro de la Virgen de los Desamparados.

—Y tú, ¿qué opinas?

—Que esa señora podría dedicarse a otro tipo de milagros.

Castell quedó reflexionando, con un gesto ceñudo que anunciaba siempre sus decisiones enérgicas, Boira, que se dio cuenta a tiempo de su metedura de pata, salió del despacho antes de que su superior estallase en cólera. Su espontaneidad le jugaba siempre esas malas pasadas.

## Inundacions

La sang freda d'una nina de devuit anys ens ha lliberat d'haver de lamentar una tragèdia, que tal haguera estat la



Joana Aina Ginard i el seu nebot Toni fill d'En Joan

desaparició d'ella mateixa i el seu nebot d'un any i mig.

Na Joana Aina Ginard, filla del nostre col·laborador Antoni Butler, va veure el dia 6 de setembre com la seva cambra era envaïda per la torrentada.

Com veuran per les fotos, Canyamel era una mar d'aigua dolça vora l'altra.

Ella va tenir eima d'alçar el nin En Toniet, i quan va veure que no podia obrir la porta per la pressió de l'avenguda, va cridar auxili pel finestró.

Caigueren les mitjanades i ella sense amollar el nin, va nadar per davall l'aigua passant a una altra habitació on va poder donar el nin per la finestra quan a la fi, amb un tallant de carn, el seu pare i l'Enric, un català que estava amb ells, conseguiren obrir la reixilla.

Ella després va estendre els braços i la glopada la va treure al mig del carrer.

Excús dir-vos l'esglai d'En Toni, que diu que si aquella glopada d'aigua arriba a venir durant la nit, (fou a les nou del matí), a Canyamel mes de trenta



Detall de fins on arribaren les aigües

morts s'haurien hagut de lamentar i, entre ells, la seva filla i el seu net.

Gràcies a Déu ho poden contar.

## A C U D I T S

### El Sant Pere

Veient que ni un esquitet queia d'aquell cel obert, pensàvem amb el cor estret que ens moriríem de set dins un immens desert.

Però un dia començà allà dalt a fer renou, a fer trons i llampetjar i de li va mollar trope-cents litres de brou.

I com passa altres vegades es desborden els torrents, però ara, ses torrentades se cobraren, desgraciades, sa vida de bones gentes.

I molts que foren salvats, hagueren de contemplar com perdien, anegats, quarterades de sembrats i casi tot es bestiar.

Per llimar un poc tant de mal, i com fan a altres regions, es pregà an es govern central que en cas tan excepcional concedesqui subvencions.

I noltros, que dels nostres sous, i de fa molts d'anys enrere, com si fossim uns betzols mantenim els espanyols per la força punyetera.

Hem de veure, astorats, que no mos posem remei, perquè els amos de s'Estat tan tranquils, han denegat, lo que mos pertany per llei.

I aquí com sempre ha passat, a tragar, callar i sofrir, que a esser discriminat ja hi està ben avesat tot es poble mallorquí.





## FIRA I INUNDACIONS

Ca'n Torres, tota una institució dins es poble, durant Sa Fira augmenta sa venuda i sa feina. Aquí veim es seu fundador, que ja és un artanenc més enc que procedesqui de Sant Llorenç.

En Soler, paradigma de la Casa Renault dins Artà, mostra a Sa Fira es darrers models. Tranquil i satisfet com qui sap que du bon camí. En Joan Soler és un altre trasplantat a Artà.



Comercial Artà va fer llarg. Va dur un tractor que sols li mancava parlar. Aire acondicionat, computadora, etc. etc. Llàstima no tenir cent quarterades de terra gruixada per fer-lo servir. Un representant de l'ARTÀ amb En Joan de Carrossa, *alma mater*, i ets emplets de la casa.

Inundació a Canyamel. Ca'n Toni Butler, es nostro glosador, en fou víctima. A un altre lloc d'aquest exemplar trobareu contada l'anècdota que per poc fou un succès lamentable. Sa torrentada va estar a punt de tudar sa fira.



Una foto d'En Jaume Portells mos mostra es torrent de Na Borges, que du aigua de per Felanitx i Manacor, tal com passava es dia de sa barrumbada. Sort que a ningú encara se li havia passat per cap de fer-hi cap hotel, perquè si no hi hagués hagut cacerols i matalassos per dins s'estany d'es Bisbe. I pentura qualche turista.

### AUTOVENTA MANACOR

COCHES DE OCASION

Servicio

**FIAT**

Avda. Junípero Serra, 50  
Teléfono 55 01 61



07500 MANACOR (Mallorca)

Confección Caballero y Cadete - Decoración - Tejidos  
Géneros para el Hogar - Suministros Textiles Hostelería

**COTEX**  
LUIS FERRER SUREDA

C/. Ciutat, 39 - Tel. 56 22 37 - ARTA (MALLORCA)

## PERSONATGES POPULARS D'ES POBLE

### Joan Bujosa Tous (es Repartidor)



Tothom el coneix.

Lo que no sap molta de gent es que la seva feina es primordial dins l'estol entremaliat que fa possible la naixença i progressió d'un medi social comunicatiu.

De fet Sa Comare Beneta va deure la seva pobre difusió a la falta d'un repartiment efectiu.

Que consti que deim efectiu i no ràpid, perquè ja veurem que el nostre personatge popular no es distingeix precisament per la seva rapidesa, la seva acceleració, la seva agilitat o la seva celeritat i diligència; ans el contrari.

Li hem fet ofertes d'adquirir una *mobilette* o una bicicleta per tal que tenguí mes facilitats per a difondre la nova de L'ARTÀ.

I ca, barret! No hi hagut manera.

Dins la redacció preocupats per la relativa tranquil·litat en que s'ho pren En Joan, hem fet una mica d'enquesta entre els nostres subscriptors i pareix que, la majoria, n'estan contents.

Però com pot esser, mos demanàvem, si qualche vegada a punt de sortir el novell, En Joan encara du la senalleta mitja, i la seva llista dona més voltes que uns cavallets de fira? (Com a bon artanenc, En Joan reparteix amb una senalleta de palma feta d'una artesana de la Vila).

Ah, fillets de l'ànima! Hi ha sistemes de repartir. Hi ha maneres d'agafar-se la feina seriosament, amb responsabilitat, amb homonia que deim per *ses mallorques*.

En Joan Bujosa, que ha per àlies Gananci, ve d'una família benestant del nostre humil poble d'Artà.

Son pare era tot un espècimen que fou conegut a tot Mallorca i part de l'estranger.

Empresari de cinema, botiguer, negociant, emigrant, comerciant en llenya, comprador de rels de càrritx quan d'elles en feien raspalls per a fregar bísties, organitzador de viatges emigratoris, comprador i venedor d'esclata-sangs i altres bolets, instaurador del Trofeu Bujosa —per tant, aficionat a ses bicicletes—, organitzador de "corrides de toros" o curses de braus, amant del boxe, empresari d'arts gràfiques i llibreter.

En Joan va viure totes aquestes actuacions i va seguir com va poder la vertiginosa vida del seu progenitor i en va ser hereu de l'impremta i la llibreria.

Per tant, el nostre repartidor era llibreter i empresari d'arts gràfiques.

Ja podeu imaginar el nom de la seva indústria coneguent l'agilitat, el dinamisme, l'agitació, l'excitació i la inquietud del fundador: La Actividad. Quin altra nom podia exhibir una empresa creada per aquella pedra foguera que fou l'amo en Guillem?

En Joan, però, posà orde a la cosa. Va fer del treball d'impremta un art. Era i és un gran coneixedor. Li podeu mostrar qualsevol imprès i sabrà tot d'una quina impremta de qualsevol lloc de Mallorca l'ha tipografiat.

Cada feina que sortia de ca seva era

repasada de prim compte i s'entregava quan no tenia defecte.

Va adquirir una gran quantitat de tipus. Els caixistes a ca seva tenien on escollir.

Sempre ha tengut un bon passar. No era ambiciós. Amb poc es conformava.

Si li comanaven una feina i ell no podia atendre per anar massa carregat de comandes, ell mateix les dirigia a s'impremta que los ho faria convenientment.

"Per aquest treball es millor és En Muntaner de Manacor". "Per aquest altra en Miquel Sagristà de Sa Politecnica". "No, no; an això ho farà molt bé en Vich d'Inca o s'Impremta Moderna de Lluçmajor". "Aquests cartells els heu de dur a sa Bristol, on l'amo En Jaume hi

I, dit i fet, en Joan figura a la llista de fedors de L'ARTÀ com a repartidor enc que també exerceixi de coordinador.

I com reparteix En Joan?

Ho escriuré aquí damunt i ho proclamaré fort, en veu alta.

És el millor repartidor que jamai, a cap lloc del món, hagi tengut cap diari, revista o corpúscul.

Si hi posau dubtes escoltau com, més o manco, es produeix el diàleg entre repartidor i clientela:

—Hola, madona!

—Hola Joan, Que mos dus l'ARTÀ?

—Si. Aquí el teniu. Aquest mes vos convé llegir lo primer s'editorial i sa foto comentada.

—Ai! Moltes gràcies.

O...



fa un gran paper com a professional. An aquesta altra la duis an En Llopi de Felanitx.

La Actividad seguia la seva rutina de fer blocs de *pedidos* pels bars. Fullets per les recepcions dels hotels i venga fer alces. O entrades pel Safari de Son Servera, recordatoris i targetes de visita, programes de ma per les festes i catàlegs per les exposicions.

El cas és que en Joan no va aprofitar-se gens del boom turístic.

Ja hem dit, però, que sempre ha viscut bé.

Bé, val a dir que viu com un papa.

Ha venut l'impremta, cobra de la vellesa i, esperit rebel, en el fons, pels qui abusen d'es comandar i conculquen les llibertats fou un impulsor de Sa Comare i es un puntal per L'ARTÀ.

Quan es va ensumar la crisi d'aquest, va dir: "Jo el vos repartiré". "Posau-ho damunt s' *staff*".

—Jau, l'amo En Pere. Llegiu en Pinxo, que és molt bo.

—I saps que hi veig, de poc.

—Ah, idò seis que ara mateix el vos llegiré.

I En Joan no deixa coma. Li aclareix els punts obscurs. "Això se diu per allò altre".

—Ah, sí! Ara o entenc.

—Que vos ha agradat?

—I molt!

O... aquesta altra:

—Joan, que ja dus l'ARTÀ?

—Si. Ja el teniu aquí. Heu de llegir sa Corcadissa...

—Saps què és de mal, que jo no sé llegir es mallorquí.

—No passeu pena. Seis.

I En Joan l'hi llegeix fil per randa.

—Ai! fillet. Gràcies. Que m'ha agradat! Quin greu me sap que no ho hagi pogut sentir es meu homo.

—No vos preocupeu. Ja passaré a



llegir-l'hi.

—No torna fins s'horabaixa.

—A les set seré aquí.

I En Joan, puntual com un rei, torna an aquella casa i repeteix es tualte.

—Què tal, Joan? —li demanam a la redacció.— Ha tengut bona acollida L'ARTÀ?

—Me pareix que sí. Fulano i Sutanó no m'han saludat quan el repartia. Això vol dir que els tocau fort.

—Que te sap greu?

—No, fotre. Que *fàciguen* ses coses bé. Ara en es pròxim convé fer un poc de bonda. No pegueu tant.

Una altra característica és que mentre reparteix ens du notícies. Sobretot de defuncions, nocces, comunions, aniversaris i naixements.

"Aquest mes tenim tres morts que són subscriptors. S'ha casat Sutanó, fill d'un que té son pare subscrit. Han feta sa comunió tres nines i dos nins que se subscriuran la setmana que ve, perquè m'ho han promès".

No seria d'estranyar que si qualche mes li feim cas, més de la mitat de les pàgines serien de socials o necrològiques.

Ah! I els esports.

"Aquest Tomeu és fantàstic. tots es cavallistes volen l'ARTÀ. No i aquest Biel Tous ho fa bé. I En Mislata i..."

Però insisteix.

Retrats, molts de retrats.

Na Nureduna pega fort. Na Maria Àngels farà furor...

Ara escriuiu d'això! Ara d'allò!

Així és el nostre personatge popular. En Joan Gananci, es repartidor de l'ARTÀ.

Aquesta edició és la de l'octubre de 1989, però si ell ha d'atendre bé a la clientela de cada dia més nombrosa de l'Artà, serà prop de Nadal quan el rebreu.

I, total, per què frissar?





# Puntualizando un Editorial de 'Bellpuig'

Quienes hayan seguido, desde su aparición, las páginas de nuestro periódico habrán podido constatar que jamás hubo en sus escritos ni la más leve crítica contra nuestro colega *Bellpuig*.

Es más, siempre lo habíamos tratado con un profundo respeto y al cumplir sus veinticinco años de existencia le fueron concedidos el diploma e insignia de "Sa Comare" por su dilatada y fecunda labor cultural, a la cual contribuimos durante algunos años.



Últimamente supimos por boca de quien fuera su director cuando la publicación pertenecía a la Parroquia, que el *Bellpuig* había sido puesto en manos de un equipo concerniente al clan del alcalde, cuyo nombre figuró en algunos números en su lista de colaboradores.

Así que, por obra y gracia de esta remodelación, nuestro colega quedaba sumido en la denominada prensa amarilla, eso es en la que tiene como único objetivo cantar alabanzas de un personaje, un partido o un grupo político. Para nosotros era preferible que así fuera, ya que de esta manera quedaba al descubierto la estratagemma, el engaño que desde hacía unos años se traía el *Bellpuig*.

Estar a las órdenes del poder establecido, simulando una independencia de la que carecía.

Ahora todo era más claro: sus redactores, la mayoría, eran peones agradecidos que tenían el pesebre dependiente de aquel poder.

Ahora, al ver el nombre del alcalde entre los redactores sabíamos que al subvencionar la publicación en cierto modo se subvencionaba a sí mismo.

Ahora constatábamos que la oposición estaba en el limbo.

No creo necesario publicar la relación que tienen con el Ayuntamiento quienes figuren en la lista de colaboradores. Si fuera necesario, en otro artículo lo haremos dando pelos y señales, demostrando en que forma dependen del arbitrio y soberanía del preboste.

Esta circunstancia, con ser grave y anómala, no nos parecía denunciable por evidente y mientras se limitara este equipo a ejercer su misión de mozo de librea, sin vejar a los demás, no pensábamos airear esta circunstancia.

Pero el momento ha llegado cuando desde su editorial se ha cometido la torpeza de atacar con mentiras nuestra clara y limpia ejecutoria.

Comprendemos su resentimiento y frustración ante el éxito del Concierto y la popularidad que han adquirido los reconocimientos de méritos ajenos, que hace el ARTÀ con la concesión de Ses Comares, pero no estamos dispuestos a consentir ni el mínimo ultraje ni la más pequeña duda sobre nuestra honestidad pública.

Por lo tanto, sin renunciar a recurrir a la justicia si fuera necesario, vamos a clarificar, explicando varios puntos de su infecto editorial.

Punto primero: El Consell de Mallorca no ha subvencionado a nuestra Revista, como tampoco lo hizo la Banca March. Estas dos entidades hacen posible con su ayuda que puedan ofrecerse unos conciertos de gran categoría a quien los contrate, que pueden ser ayuntamientos, publicaciones, asociaciones, gremios o cofradías, que hagan llegar al pueblo el acontecimiento.

Por nuestra parte, las dos premisas fueron cumplidas ya que el lleno fue de los que hacen época.

Punto segundo: Nosotros no somos culpables de que la inoperancia del teniente de alcalde de Cultura o el propio alcalde, si es quien lleva esta tenencia, no sepa encontrar una orquesta para el estreno de la Misa de Schubert por el Orfeo Artanense. Al contrario, así como en otras ocasiones le

hemos ofrecido colaboraciones en concierto u ópera, estamos dispuestos a ponerles en contacto con quienes les facilitarían una formación musical para sus actuaciones siempre que su directiva nos lo solicite.

Punto tercero: Es donde el escrito alcanza su cúspide del cinismo más ridículo, al pedir que las actividades artísticas y las subvenciones sean canalizadas a través del Ayuntamiento. O sea, que la única publicación que de una manera parcial se ve subvencionada pide que el Ayuntamiento canalice el dinero, supongo que para seguir discriminando a quienes no piensan u opinen como sus patronos.

Un ayuntamiento que maneja nuestro dinero y el de nuestros lectores que son mayoría, y que sigue negando la subvención que concede al *Bellpuig* aun contando éste con una *offset* de imprimir que procede asimismo del dinero público.

Claro que no podemos decir que ni con la subvención ni con la máquina de imprimir tengan los corifeos del *Bellpuig* lucimiento alguno. O sea que dineros públicos, pero sin que se note.

En cuanto a nuestra proclamada mediocridad, el resultado del evento les da cumplida contestación así como el aumento significativo de nuestros suscriptores, que pensamos lleguen a mil.

La pena es que los fautores del *Bellpuig* no se detengan en mirar lo que hacen. ¿Es que cabe algo más monótono, monótono, soso y aburrido? ¡Ah... Si el *Bellpuig* llegara a mediocre! Tal vez los manes de los ilustres antepasados que lo crearon no sufrirían tanto.

Afortunadamente, nosotros no necesitamos utilizar instituciones públicas para favorecer intereses particulares y jamás hemos usado un bien público para crear una industria privada como hicieron otros, que no tendremos ningún reparo en desvelar si se hace necesario. Nosotros nos valemos de nuestro trabajo y diligencia, de nuestro probado amor a la Cultura con mayúsculas, no a la cultueta sectaria, de campana-

rio de grupúsculos que es lo que defiende actualmente *Bellpuig*.

Las actividades culturales promovidas por el ARTÀ han tenido un sólo destinatario: El Pueblo.

Y en cuanto a nuestras cuentas, las damos claras y limpias.

Y proclamamos que desconfiamos de quienes desde el Ayuntamiento hacen discriminaciones, ayudando a sus amigos y en tiempos a sus socios, como ocurre con la imprenta La Actividad que imprime nuestra Revista, a la que no se le encarga ni un solo trabajo a pesar de que paga sus impuestos.

Desconfiamos de quienes tienen en su poder un proyecto de espectáculo cultural y artístico que daría fama y riqueza a nuestro pueblo y no puede ponerse en marcha por haber sido propuesto por quien esto suscribe, con una discriminación absoluta a pesar de haber demostrado en otras realizaciones su total capacidad para realizarlo.



No obstante, pensamos proseguir tranquilos nuestra labor mientras vosotros seguís en la vuestra de turiferarios, monocordes y monótonos. Los muertos que entierren a sus muertos.

El ARTÀ, independiente, libre, con su carga cultural a cuya labor no renunciamos. proseguirá sin necesidad de doblar el espinazo ante el amo, sin necesidad de poner nuestra pluma al servicio del poder.

No hay poder en el mundo que pueda con nuestra libertad y tenemos piedad de quienes la tienen coartada para conseguir sus prebendas. Quiere decirse que, definitivamente, nos dais lástima.

Serafin Guiscafré

# Panxa plena fa bon riure

Vet ací a les forces vives dels anys setanta. En família, ben avenguts, cara de pocs deutes, somrients, assadollats, panxa plena i "grespos frescos". De tal guisa, l'obligança a presidir la inauguració del Barbacoa dels Pujols, esdevenguda l'11 d'agost de 1970.

D. Martín Blázquez, director de l'Establiment, comprometé a les nostres autoritats locals a la festa d'obertura, en representació del poble.

L'àpat fou abundós. Tots els comensals s'afretaren en quedar com un ministre davant tal consum de menja. Ningú presentava símptomes de desmenjat amb talent. A ca Liorna els postulats metges. Ja ho veurem. A la collita es veurà el fesol i que sigui cuitor.

Tot acte inaugural, sempre constitueix una efemèride, on les recordances prevaixen encaixonades dins la memòria del cervell.

Malgrat hagin passats 19 anys, encara resten els sons del Conjunt musical Jartan's Springs, format per Andreu Pasqual, de Casa Botellas, (guitarra elèctrica); Miquel Jaume, Pistola, veu solista; Gabriel Moyà, Moyà, bateria; Gabriel Massanet, Blai, baix elèctric; i als teclats, En Beethoven de Capdepera.

Els components del combo estaven més nerviosos que les comunitats eclesiàstiques durant la llei d'En Mendizàbal.

"Uno, uno, pruebas, sí, sí. Sona? Se sent? Fluixet. Augmenta es volumen d'es tres. Uno, dos. Ara, ara sona. Au, vius! No toqueu cap botó. Anem a carregar ses piles amb dos whiskys".

Amollen els xots i ja hi hagué la vera creu i el dimoni subaix fent la llosca. En Miquel Pistola era un especialista en cantar *Come prima* i *Ojos de España*, però la primera cançó va ser un poc *Come després* i a la segona els ulls aparentaren un xic lleganyosos. "Mal llamp els nirvis, amb lo molt que hem ensaiat". "Tranquils, al-lots". "Tranquils?". "Això és cosa de taules".

Asseguts a la taula d'honor, s'hi trobaven les nostres autoritats, en eufòrica efer-



vescència de calories, hidrats de carboni, triglicèrits i demés romanços gastronòmics:

L'amo En Miquel Estelrich Gili, de Son Calletes, d'un reposat serè (molt possiblement, l'amo En Miquel i la seva esposa Catalina Carrió Dalmau, de Sa Creu Vella, sigui el matrimoni més antic de dies del Club Tercera Edad). Dona Margalida Tous Flaquer, senyora d'Artigues, ventant la basca pitram endins. L'amo En Miquel Artigues Gili, de So Na Sopa, el batle, desitjant de despitrellar-se i enviar a porgar fum l'argolla de la corbata. Margalida Alzamora Rosselló, *Meixa*, apareix un poc seriosa mentre dona l'esquerra a son marit Antoni Lliteras Ferragut, *Petaca*, el qual mig somriure pensatiu, parenta aliar metres quadrats i àrees de superfície. A l'amo En Gabriel Carrió Dalmau, *Fideuer* o de Sa Cova, no se'l veu, però hi és. I ben cordat de pollastre, perquè la cara festívola de la seva muller, Juana Aina Esteva Bisquerra, *Ametlerana*, potser sia un poema de felicitat. El mateix que Na Bàrbara Sansaloni Sard, *Sansaloni*, que ens fa ofertes d'eixeridesa i totalment aliena a les xuclades que En Bernat Llodrà Llinàs, Massot, garganxa a un emboquetat

Celta llarg. En Bernat i Na Bàrbara feien una bona i ben avenguda colla matrimonial.

Suaquí prop, tenim l'amo en Mateu Sancho Sureda, *Cristo* o *Garreta*, aleshores jutge de Pau d'Artà. Vestit esportivament, tan n'hi donin. És clar, son esposa, Maria Pons Sancho, *Xina*, li vetlava el batut. El Comandant de Lloc, sergent primer D. Tomàs Vizuetta Fernández, conforma una silueta autoritària i benevolent, tota vegada que es flaqueja per son cònjuge Maria Cursach Riera, una gabellina integral. Per últim, Santiago i roda clau: D. Joan Maria Garcies Blanes, l'apotecari jove. Enc que la foto sigui en blanc i negre, se li destrien unes galdufes rosates i satisfetes, a pesar de la papallona sedal que, mal que bé, ja li pessigava la nou del coll.

Dels catorze comensals, sis ja ens contemplen des de les altures.

La nostra lleial remembrança va adreçada a ells. Al cel són i avantatge mos porten. Senyors Carrió, Llodrà, Garcies, Vizuetta, Sancho i senyora Pons, diguin al Gran Advocat que sigui benevolent a l'hora de fiscalitzar les nostres obres a la Terra.

SE NECESITAN DOS APRENDICES Y UN PEON O AYUDANTE

**Carpintería**  
**Hermanos Lliteras**

TRAVESÍA DE SANTA MARGARITA, 8/N.  
TEL. 56 22 66  
07570 ARTÀ (MALLORCA)

COMUNICADO

**Pompas Fúnebres Artanenses**  
Avinguda Ferrerri, 31 - Artà

**Pompas Fúnebres Muntaner**  
Avinguda Ferrerri, 31 - Artà

Comunican al vecindario de Artà y de la Calada de San Pedro que, a partir del día 1.º de Junio de 1989, se hará cargo de los servicios de estas localidades,

**POMPAS FÚNEBRES MUNTANER**

quedando desde este fecha a su servicio.

Para avisos y pormenores llamar:

**Teléfonos** / 56 30 96 Días

/ 56 39 34 Noches, Domingos y Festivos



# Es Pirineus amb bicicleta (II)



Una vegada presentats els gegants de les rutes, anem a descriure, com puguem, les diverses etapes que corregeren desafiant els colls més empinats i unes carreteres que no son d'allò més apropiades per a transitar-les amb tubulars.

L'arribada a Barcelona, de bon matí després d'un viatge ben agradable en el transbordador de la Transmediterrànea.

Davallaren tota l'impedimenta i pocs moments després arribava la furgoneta, llogada, i es va procedir a ajustar-hi la baca que En Miquel Sarasate havia fabricat.

Excusat el dir que ajustava perfectament.

S'hi col·locaren les bicicletes i de tot d'una ja va assemblar un equip ciclista ben organitzat. Carregaren maletam, tendes de campanya i rodes de recanvi.

En nom del Pare i partiren cap a l'autopista directe a Lleida. Sense aturar-se a Benabarre, però sí a fer un bon *dinarillo* a un poblet ran del camí.

Començaren a desfilar els *solomillos* d'En Miquel i es *ternascos* d'En Figuereta, sense que els altres quedassin a darre-  
ra. Qui tenia manco gana tal vegada era En Xerafi de Sa Calobra.

Arribaren a L'Ainsa fent aturada per a visitar la part antiga i el Castell mig enderrocat. Una mica d'envernissada cultural mai sobra i les bodegues de Segorbe i la Plaça Major, amb els carrerons empedrats que hi conflueixen, són dignes de veure i de recordar, tan lluents i nets que és un



*Es primer dia, En Sebastià Sastre va partir abans, se va equivocar de camí i va pujar quatre quilòmetres per una costa de lo més empinat*

goig per a la vista. Se veu que per allà *sa brigada* funciona millor que entre noltros i no ha d'anar a netejar excusats per Ses Pesqueres.

El paisatge que s'albira d'allà dalt es agradós i fa funcionar les càmeres fotogràfiques, perquè la del vídeo segueix sense marxar a pesar d'haver-la connectada a la corrent tot el temps de dinar.

Tornem a partir cap a Torla passant per



Boltoña i Broto. Segons el llibre de ruta que portava en Lluís, de Torla s'havia de partir per a cubrir la primera etapa fins a Bielsa.

Uns comptes fa s'ase i s'altre es tragar i uns altres l'amo de s'ase.

El cas es que ni a un *camping* ni a un hotel cabien els membres de l'expedició.

Aquelles terres en el mes d'agost estan meselles. Allò se diu Turisme. Pareix talment un niu de formigues. Ni lloc per aparcar la furgoneta ni un rac net per a fer-hi *pipí*.

—Senyora, ni a un sofà puc passar-hi sa nit? —li demanava en Xerafi Violí a la mestressa de l'hotel Nacional.

—Ho sento *mol*. Ni una cambra, ni un llit ni un seient tinc lliure. Agafaren els atapins i de volta cap a Broto, on un cartell a la carretera anunciava "Camping completo".

Trobaren una caseta de caminers amb un patiet que pareixia adequat per aixecar-hi el campament. No hi havia unanimitat.

—La carretera és massa prop.

—Fa com a olor de femada.

A la fi destriaren la corrent del riu, allà baix a la forana del poble.

El riu ara travessa el poblet com una riera d'aigua eterna devora la qual s'hi ha construït un passeig com una riba, de lo més agradable de trespasar.

A la sortida el riu gira cap al sud i corre entre pedregueres. Veren uns quants cotxes, s'hi atracaren i dins un rotlo com es d'una era, muntaren el campament. Amb un alçar ulls tot estava muntat i abans de pondre-se el sol En Figuereta i En Xerafi de Sa Calobra tengueren temps per a donar-se un bany.

Un parell de peixos morts que trobaren el sendemà dematí, no s'ha pogut comprovar que moren de la lleixivada que deixaren els dos agosarats, però podeu creure que la suada de tots era ben espessa i no vos feu dels qui diuen que en els Pirineus no hi fa calor. En el mes d'agost, i de dia, se sua de valent.

Retornada cap al poble un pic muntat

**AUTOS  
ESCANELLAS**

Carrer Argentina, 31  
Teléfon 56 21 15  
ARTÀ

EXPOSICION Y VENTA  
¡VISITENOS!

SERVICIO OFICIAL



**SUZUKI  
SANTANA**

el campament per a posar miques i fer la cridada a Mallorca, que qui més qui manco hi deixà tots els seus.

Trobàrem un grill de costelles on l'amo ens va instal·lar dins el menjador d'hivern i, mentre sopàrem, per torn rigorós anàvem a fer la telefonada, pujant quasi tots amb els ulls brillants de l'emoció continguda.

Però això no lleva la gana i si demà s'han de pujar les costes de la Vall d'Añisclo i el sud del Parc Nacional d'Ordesa, cal no estar desenats perquè una *pájara* és perillosa i llavors dins Es Talaiot, quan contem s'eixida, no hi haurà qui l'aguanti si qualcú se queda.

Més tard, tornada al bivi i a dormir.

La remor del riu convidava a dormis-quejar mansament, però s'hi oposaven els moscards, les formigues, els escaravats i tot el gènere d'insectes carnívers que caplleven per la ribera dreta de l'Ara.

Sa nit fou curta. Encara no era dia clar i En Sastre ja tocava diana un cop replegada la tenda i els ormetjos de dormir.

El campament desapareix com un llamp.

Saludàrem un vell que amb la seva dona passaren la nit dins el seu cotxe i que s'alegrà de veure-nos perquè ell fou preso-



*Preparant sa sortida a Sa Caseta d'es caminers de Broto*

ner de guerra a Artà i havia treballat a la carretera dels Soldats que ara du damunt En Tudossa.

—Me'n recordo d'Artà.

—Ah! Idò deguéreu conèixer En Miravall o N'Aurelio Conesa...

No se recordava de ningú. Sols d'Artà i Es Verger.

Partírem cap a Broto. A la caseta dels caminers baixàrem les bicicletes i comanàrem els preparatius. Inflar amb les atmosferes correctes. Camisetes, culots, casc, sabates i calcetins. Preparar bevendes per a donar-se forces, fregues...

—A l'esquerra, en el primer poble. Servise—diu En Miquel Sarasate.

En Sebastià Sastre parteix daixo-daixo...

Poc temps després, tots els altres.

En Sebastià havia girat en el primer creuer cap a mà esquerra, abans d'hora i el vérem pujar un coster que pareixia sa parret d'una murada.

—Xerafi, ves a davallar-lo. Hem d'arribar a Servise i doblar a l'esquerra cap a

Fanlos.

Així començava la primera etapa.

Segons el llibre de ruta, hora de dinar havíem d'arribar a Bielsa cap de la Vall de Pinera, un dels més bells panorames dels Pirineus d'Osca.

El pilot remava tranquil.

En Sastre se reincorporà tot suat.

—Vatua dell! Ara que ja arribava a dalt.

—Tranquils—deia En Miquel Sarasate—, tranquils...

—Sí, sí, tranquils—diu En Figuereta—. I quan manco t'ho penses, te peguen sa punyida.

En Toni d'Es Taller El Puerto i En Lluís darrere ell seguien a roda.

En Xerafi de Sa Calobra tenia un turmell adolorit. Sa carretera s'empenava i davant-davant tallava En Miquel Funtillo. I... de dellà Moreta.

Tots els colls dels Pirineus estaven esperant.

S.G.

(Continuarà)



Se necesita

**APRENDIZ O AYUDANTE DE CARPINTERO**

Informes:

**CARPINTERÍA SANCHO**

C/ Ciutat, 63 - ARTÀ

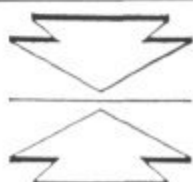
TEL. 57 80 83

IMPRENTA

**L'Activitat**

Tipografia i offset

Artà - c/ Llebeig nº 2 - Tel. 56 20 05



CENTRE DE RECONeixEMENT  
METGE - PSICOLOGIC  
**ARTÀ**

**certificats metges per  
permís de conduir i  
llicència d'armes**

Avinguda Ferrocarril, 2, 1.er  
(Damunt Bar Almudaina)  
ARTÀ

**OBERT**

DILLUNS I DIMECRES  
DE 17 A 21 H.



# Crítica al socialismo español

En primer lugar, definamos el concepto.

**Socialismo:** Sistema de organización social que supone derivados de la colectividad los derechos individuales, y atribuye al Estado absoluta potestad de ordenar las condiciones de la vida civil, económica y política, extremando la preponderancia del interés colectivo sobre el particular.

El socialismo, tal como la palabra se empleó en sus comienzos, significaba la ordenación colectiva de los asuntos humanos sobre una base de cooperación, con la felicidad y bienestar de todos como fin, y haciendo resaltar no la política, sino la producción y la distribución de la riqueza y la intensificación de los influjos "socializantes" en la educación de los ciudadanos a lo largo de toda su vida mediante formas cooperativas de conducta, en contra de las de competencia, y mediante actitudes dignas y creencias sociales.

Esta ideología cayó rápidamente en una voluminosa nube deformadora de adjetivos, matizaciones, de puntualismos geográficos incluso. Se habla de socialismo no marxista, de socialismo nacional, autonómico, humanístico, felipismo, etc... Esta proliferación es sorprendente en un orden doctrinal de tal pureza de conceptos. Ya que socialismo no hay más que uno. Y el Gobierno González, me atrevo a decir, ha utilizado el buen nombre de esta ideología, profanando y aplastando el concepto.

Contemplemos el panorama actual: si algo debemos agradecer al Gobierno González es lo bien que nos ampara su ley. Esta ley protege a delincuentes comunes, ladrones, estafadores, violadores, asesinos, traficantes de drogas, de cuerpos, de almas, de armas. Con especial atención y



privilegio destacan los terroristas, ya que al ser colegas políticos gozan de una serie de prioridades. Pasan sus vacaciones en el Caribe, prolongadas indefinidamente y pagadas por cada uno de nosotros contribuyentes; sin duda alguna, ganadas por su "esfuerzo ejemplar y buena conducta". Por cierto, me olvidaba mencionar a las personas honradas. A éstas, por supuesto las ampara Dios.

Felipe González, en su programa electoral, afirma: "Vamos a la cabeza de los países de la Comunidad Europea, crecemos por encima de la media de los países más adelantados..."

Lo que sí está claro es que al compararnos con los demás europeos, estamos a la cabeza en cuanto a inseguridad ciudadana y terrorismo. Tenemos los peores servicios públicos, la peor sanidad, la peor educación, las peores carreteras y comunicaciones, el peor servicio de Correos, el más alto índice de desempleo, etc...

Examinemos los mencionados puntos.

— **Inseguridad ciudadana, terrorismo y drogas.**

La delincuencia se combate con una buena educación desde la infancia. Una educación para la vida, para convivencia, para el trabajo.

Hoy nos encontramos con que casi todas las escuelas sufren vandalismos y destrozos. Que cada nuevo ministro elabora un nuevo plan, y que cada nuevo plan sirve menos que el anterior. Que la Formación Profesional sigue jugando un papel secundario en la Sociedad, aún teniendo los alumnos mayor número de asignaturas. Que niños se suicidan por temor a malas notas, sin atreverse a afrontar el fracaso escolar, no suyo, sino del sistema. Y, el tema más aterrador, las drogas. La legalización de las drogas, promulgada por este gobierno, ha aumentado cuantiosamente su consumo. España no es sólo el puente con Europa, sino el paraíso del traficante.

Es necesario hacer un hincapié en la Educación y transmitir mayor información en los medios de comunicación. Más campañas, más programas preventivos, etc...

En cuanto a la rehabilitación del drogadicto, ¿sabían que tan sólo existen, oficialmente, 203 camas dedicadas única y exclusivamente para tal fin?

También es necesaria una política de mayor control y represión. Que haya droga en la calle, no se hasta qué punto puede ser remediable. Que la cárcel esté rebotante, es una vergüenza. En cuanto al terrorismo, hemos contado hasta el momento con la valiosísima ayuda de la Policía francesa. ¿Por qué no se juzga a los culpables y se toman las medidas adecuadas para que pasen un montón de años a la

## COEXA, S.A.

CONSTRUCCIONES, EXCAVACIONES Y ASFALTOS

Vía Mallorca, 36 - Tels. 56 37 48 y 56 52 67

**CALA RATJADA**

## Carnisseria Ca'n Rafel

ESPECIALITAT

LLANGONISSA I BOTIFARRONS

ESTIL PAGÈS

Carrer Santa Catalina, 20

Telèfon 56 22 36

ARTÀ (Mallorca)



# VIDRIO ALUMINIO SANEAMIENTO

# VIALSA

J. Bernad, J. Zafra y J. Genovard

Ctra. Santa Margarita, 57

- Teléfono 56 26 35 - ARTÀ

sombra?

Sobre la legalidad de Herri Batasuna, no me atrevería a cuestionar su derecho constitucional como partido, pero es indiscutible que sus principios, fines y valores morales sí son pero que muy cuestionables.

Que se lleve a cabo la reinserción social de cualquier delincuente es un hecho plausible, teóricamente. Sin embargo, no es suficiente que la sociedad los acepte. Es necesario que ellos mismos se comprometan y acepten a la sociedad. Desgraciadamente, es evidente que no todos están preparados para afrontar este compromiso. Y, con esto, reitero de nuevo la importancia de una buena educación; desde las escuelas, desde las cárceles, desde la TV, etc...

— Dejemos, por el momento, el tema de la inseguridad ciudadana y pasemos a la Seguridad Social.

Seguridad Social, Sanidad, Protección Civil, seguridad vial. Todo va muy ligado.

Cada enfermo cuenta no sólo con su propio historial (a menos que se pierda), sino con su propia historia. Y, créanme, ninguna cuenta ni con un transcurso ni con un final feliz.

Largas colas, algunos has esperado años para ser operados. Escasez de camas. Pésima profesionalidad. Ratas en los pasillos. Virus en los quirófanos ¡y cuantas cosas más!

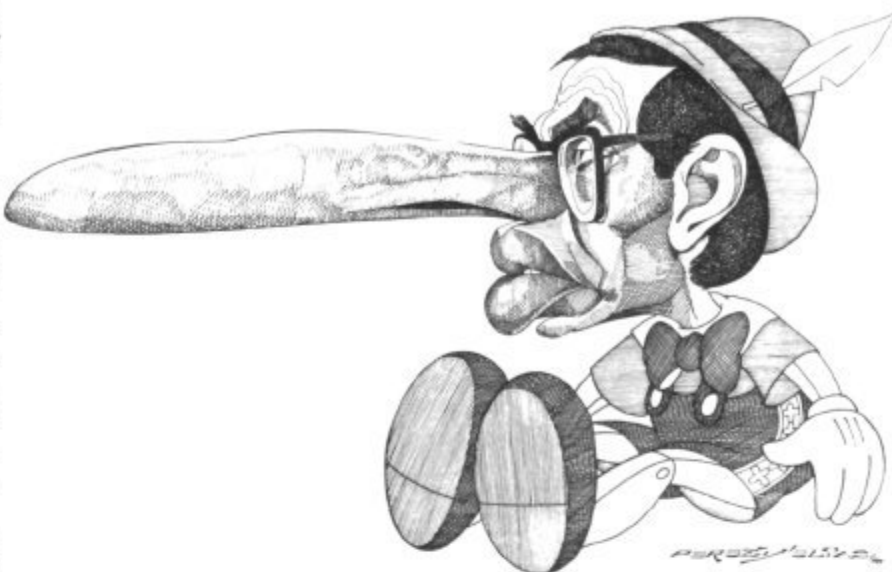
¿Por qué la Sanidad Pública es deficitaria, cuando toda clínica privada cuenta con un superávit?

Está claro que el sistema no funciona. Cuando llegas a un Hospital público, te dan la sensación de que no eres tú el cliente que día a día, con tu esfuerzo y trabajo los mantienes, sino que te están haciendo un gran favor e incluso eres su sirviente.

Es necesario que el español pueda optar entre Sanidad pública o privada, en igualdad de condiciones. No teniendo por qué ser la primera obligatoria y la segunda un capricho, sino ser obligatoria una de las dos, a elegir por cada cual.

Esta libre competencia es aplicable a cualquier otro aspecto social: educación, comunicaciones, etc... ¿Creen que si hubiera más compañías telefónicas pasaría lo que todos sabemos que esta pasando?

En cuanto a carreteras, muchos debieron ver el programa Tribunal Popular de hace algunas semanas. Nuestras autopistas, las pocas que tenemos, son comparables con las europeas. Pero, las carre-



teras nacionales, comarcales y locales son terciaristas. Y tienen la santa cara de reconocer que de cada 1.000 ptas que pagamos de impuestos, sólo 200 ptas se dedican a reformar nuestras carreteras. Las otras se deben dedicar a ayudas políticas para simpatizantes socialistas sudamericanos. Porque nadie ha ofrecido ninguna garantía de que las ayudas económicas a Sudamérica hayan caído en manos de Cruz Roja, Unicef, OMS, etc...

— Hablemos ahora de impuestos.

De una cosa sí que a todos nos han convencido: el español paga más que la mayoría de europeos, y no recibe ni una décima parte que ellos. Pues bien: nos encontramos con que del 82 al 87, se ha aumentado el Gasto público un 100%. No en inversión, ni en creación de puestos de trabajo, ni en nada que nos pueda parecer mínimamente plausible. Sino en campañas de publicidad, contratación de amigos, gastos protocolarios y juristas, viajes, agencias privadas de Seguridad, burocracia. En una palabra, malversaciones de fondos.

Se dedican 40 mil millones a publicaciones oficiales en boletines del Estado. Exactamente lo mismo que en ayudas a minusválidos. Claro que los dos fines son incomparables. El primero significa derroche; el segundo, que los padres de hijos con deficiencias físicas o mentales cobran del Estado una miseria.

La nueva reforma en la Declaración de la renta tiene su precedente en tiempos de Isabel la Católica. Esta ilustrísima mujer

dijo lo siguiente: "Como sin vosotras no podría vuestro marido trabajar, ni dedicarse al trato, ganaréis lo mismo que él, por mitades".

Pues bien, la nueva ley dice así: "Si trabajáis fuera de casa, sí. Si no, no se puede dividir la renta".

Mucha ministra socialista y, sin embargo, este es el mayor insulto hacia la mujer española que se le ha hecho jamás. Ni una debería votar a este partido.

— En cuanto a desempleo, ¿qué podría decir yo que no sepan?

Cuando ellos, precisamente, tendrían que ser pioneros en cuanto a la creación de puestos de trabajo, se las apañan para cerrar fábricas y expropiar empresa conduciéndolas a la ruina, otorgándolas a amigos y simpatizantes.

Si alguien nos salva de la crisis, es la iniciativa privada empresarial, que sí teme por su pellejo y hace lo imposible por salir adelante.

A la empresa gubernamental, como no está jugando con su dinero sino con el nuestro, le importa un bledo si fracasa o no es su empeño.

Seguro que habrán quedado otros tantos puntos en el tintero. Sin embargo, estos son suficientes para contemplar la deplorable panorámica que se nos ofrece.

No les aconsejaré a quien depositar su confianza y su voto. Sólo les pido que acudan a las urnas y que, por favor, no se abstengan.

Una cosa ya habrán averiguado, y es a quién no votaré yo.

P. Escanellas

## Comercial ARTÀ

EN COMERCIAL ARTÀ ENCONTRARÁ LAS  
TRES COSAS QUE USTED BUSCA:  
SERVICIO, CALIDAD Y PRECIO  
EXPOSICIÓN Y VENTA:  
Carrer de Ciutat, 46 - ARTÀ

Per més informació: Cridar al Tel. 56 21 48



MOTOCULTORES (CONDOR)  
MOTOSIERRAS (MONDIAL Y OPEN)  
SEGADORAS HIDRÁULICAS (ZAZURCA)  
SEGADORAS ACONDICIONADORAS (ZAZURCA)  
REMOLQUES ESPARCIDORES  
REMOLQUES ENSILADORES  
IMPACADORAS Y ROTOIMPACADORAS (BATTLE)  
CUBAS DE VACÍO  
BARRAS DE CORTE  
BOMBAS PULVERIZADORAS  
ROTOCULTIVADORES





# Nueva Sociedad de Bonsai

Nos hemos reunido un grupo de amigos, amantes de la naturaleza y del arte del bonsai, para formar la Sociedad de Bonsai, Zona de Llevant.

La directiva es la siguiente: Presidente: Juan Rigo; Tesorero: Norat Puerto; Secretario: Manuel Massanet

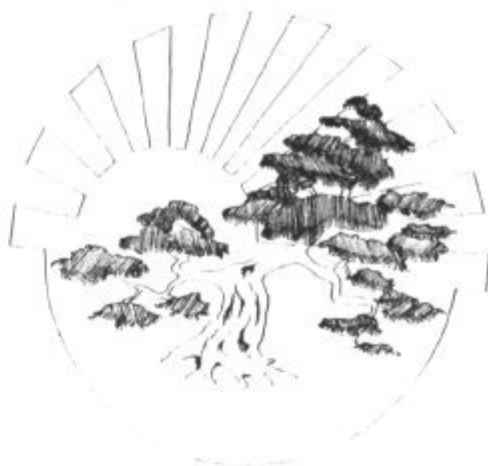
Vocales: Son Servera; Toni Soler; Son Carrió; Mateo Llodrà; San Lorenzo; Mateo Soler Juan; Manacor; Benet Riera; Porto Cristo; Toni Adrover; San Juan; Toni Barceló; Artà; M<sup>a</sup> Angeles Piñeiro. Tel: 56 22 49

Si os animáis y os interesa asociaros o sólo pedir información, conectad con el vocal de nuestra zona o llamad al teléfono 56 74 03 por las tardes.

Procuraremos informaros lo mejor posible.

No es necesario que tengáis ningún conocimiento previo sobre el tema. Al asociaros os enseñaremos la técnica del bonsai, organizaremos reuniones, excursiones, etc.

Es una experiencia interesante que aumentará vuestros conocimientos y vuestro círculo de amistades. ¡No os lo perdáis!



## Calendario de Trabajo

Estamos ya a las puertas del otoño.

Hacia el final del verano, nuestros bonsais habrán brotado por última vez. Brotación corta, casi imperceptible, pero brotación al fina y al cabo.

No es mucho más lo que aparecerá ante nuestros ojos hasta que el maravilloso cambio de color nos haga sorprendernos de la belleza de nuestros propios árboles.

Ahora es cuando debemos tener especial cuidado con el alambre, la rama que parecía que nunca iba a engordar lo hará en estas fechas rápida, pero casi imperceptiblemente.

De modo que estaremos atentos y cuando observemos que el alambre comienza a clavarse, lo quitaremos inmediatamente; Quizás alguno de nuestros frutales, de floración tardía como el granado, tengan todavía el fruto colgando. Recordad que si dejamos por mucho más tiempo la fruta, la rama de la que cuelgue se debilitará en exceso y puede que se seque en invierno.

Respecto a la poda, pocos trabajos nos dará en esta época del año, excepto el ápice y en el caso de ramas demasiado gruesas.

Es la época ideal para podar las higueras y otros tipos de plantas que no soportan las heridas del invierno.

## Punica Granatum – Granado

Arbolito de 2 a 5 metros de altura, con tronco irregular, corteza parda, hojas color verde brillante lanceoladas, las cuales caen en invierno. Flores grandes de un vivo color rojo, fruto bastante grande con corona terminal, muy indicado para el bonsai, debido a su color y a sus frutos. En la subespecie *Punica granatum nana* del tamaño de una nuez.

Abundante en linderos de caminos y carreteras donde se encuentra asilvestrado, la subespecie nana es común como planta de ornamentación en los pueblos de la isla. Es seguramente el único bonsai que se tuvo en Mallorca antes del siglo XX.

Se puede recoger entre el 15 de enero y el 15 de febrero, los ejemplares de campo. Los mejores, aunque más difíciles de enraizar, son los sacados de entre las rocas. Hay igualmente plantones en viveros y de esta subespecie se puede hacer un plantel con las simientes de la granada, que en dos años ya darán fruto y son muy indica-



dos para bosquecillos.

Poda: Después de la floración, todos los brotes que sobresalgan de la silueta del árbol que queramos mantener, el pinzado no es necesario más que en las primeras etapas del arbolito cuando

es muy joven.

Alambrado: Después de la floración hasta el invierno.

Cambio de maceta: Del 15-1 al 15-2. Ejemplares jóvenes cada 2 años, ejemplares adultos cada 3 ó 4 años.

Situación: A pleno sol, riego abundante en verano, normal en primavera y en otoño, menos en invierno.

Abono: Después de la floración hasta octubre, una vez cada 15 días con abono abundante en fósforo.

Nota: Esta subespecie nana de por sí es un bonsai sin tener que aplicar muchas técnicas. De hecho, es el único bonsai que se cultiva en maceta. Lo recomendamos como primer ejemplar de colección debido a lo fácil de su cuidado y belleza de sus flores y frutos.

Manolo

## Cafetería ALMUDAINA



Avda. Ferrocarril, n.º 4 - Tel. 56 22 48 - ARTÀ (Mallorca)

- \* Pastelería
- \* Heladería
- \* Hamburguesas
- \* Platos combinados
- \* Tapas variadas y meriendas

## ORIENT EN ARTÀ

Calle Santa Margarita, 82

KARATE - KUNG-FU (wu-shu) y manejo de armas chinas

Clases impartidas por:

LAZZARO GARCIA

Dos veces campeón de España

GIMNASIA - MANTENIMIENTO Y 3.ª EDAD - CULTURISMO

Disponemos de un amplio horario, con profesorado titulado.

Para más información, pasar por el Centro o llamar al Tel. 55 23 66.

C/. Santa Margarita, 82 - ARTÀ



## EN PINXO DE SON RECUIT

En Pinxo avui va com a més tranquil. Ben pentinat fa com olor a *puig* per homos. Cara contenta de lluna plena.

—Vénc d'arranjar lo d'es *paro*. Ara cobraré de s'Estat i faré feina dins lo meu. I pots escriure que aquesta és s'única manera que poguem anar es foravilers.

—Sí, pitjor és es qui cobren i se posen a treballar de picapedrers.

—En lo únic que tenen raó es socialistes de pa i fonteta, que són es *pesoeros*, és que no n'hi ha, de *paro* —o *atur*, que diuen es puristes—, ja que tothom ha après sa lliçó i ningú no vol fer feina per sempre. Saps que els va de millor, d'aquesta manera! Vuit mesos de feina i quatre de cobrar es *desempleo* treballant a un altre lloc.

—En Toni Pentali me deia s'altre dia que se veu negre per trobar un xofer per tot l'any.

—No el trobarà. Ningú no se vol fer mar per tot un any. I saps que ho és, de llarg, un any amb sa collera posada!

—Bé. I noves?

—Moltes! Sa Canova, sa part urbanitzable de Sa Canova, per mi s'haurà venuda. Crec que hi ha un contenciós amb aquell senyor suís que representa es propietaris.

—Sobre?

—Sobre sa *plusvalia*. El feren esperar mes de mitja hora perquè ell venia per pagar més de cent milions però En corona no sabia si havia de dur més de sis botelles de xampanya a Na Batlessa: "Quantes, Miquel?". "I, fillet; ses que te peresquin", li contestava es batle, i es suís esperant. "No! Ho has de dir! Quantes?". "Si te pareix que sis bastaran, du-n'hi sis, i si te pareix deu, du-n'hi deu...". Y es suís esperant.

—Això pareix tercermundista.

—O encara no te n'has temut, que som *quatremundistes* o *sismundistes* per la Vila, amb aquests estrafolaris. Mira si són bisbètics, que mos volen fotre sa barbolla que podem viure d'obra de palma i ara sols no compren un ventador que ve a esser sa primera lletra de s'ofici.



Sa Canova s'ha venuda

—Per això són ses teresetes. No tendrem teatre, pero lo que es diu espectacle, el tenim de lo mes còmic.

—Ara pareix que volen posar-hi mà en es teatre.

—I el tudaran... com tuden tot amb lo que se posen! Faran un teatre i encara el faran pagar an es poble quand és ben clar que per això sobren subvencions.

—Però pareix que es socialistes d'es poble estan un mica farts que lo poc que se fa s'ho atribuesquin ells. Crec que En Ramallo va dir que això s'hauria acabat.

—Es socialistes d'es poble fan i han fet sempre es ridícul mes espantós. Tenguem es mànec de sa pella, no han sabut fer anar s'oli allà on han volgut. Lo que vol dir que son més curts que una mànega de guardapits. Els ho pots dir an En Toni Maria i es seus confreres. Què vol dir, deixar-se comandar per aquesta quadrilla? Només que tenguessin una micronèsima de substància grisa ho haurien agranat tot i haurien fet un poble unit on seria important fer coses sense mirar qui les fa.

—No t'exaltis.

—Gens, hi estic! Sols contempl es panorama. Volen ser ecologistes i han perdut Aubarca, Es Verger, Sa Cova...

—Però no han perdut sa Vinyassa!

—Per Sa Cova ja està ple de Philips.

—I per Aubarca estava tot filferat. Sort de sa Llei de Costes.

—*Meam*, i no me parles de s'editorial d'es colega venerable?

—Ni en vull parlar. Ja n'hi ha massa que ho fan. Pensa si jo ara aniré a analitzar un editorial, hereu per línia directa de la Santa Inquisició, passada p'es nazisme mes envimat, empeltada de feixisme menestral, que conflueix en es racisme envitricollat procedent del nieró etarra. No, fillet. No m'hi esperis, aquí.

—És que han dit una falsedat.

—O n'hi cap d'ells que respiri per ver? Idò ja està dit tot! I de ses eleccions, què me'n dius?

—Aquesta no és sa meua guerra. Noltros a s'autonomia. Aquí! A fer un govern fort que li planti cara en es *madrietas*. Que faci sa vida mes fàcil an es que vivim a Balears en general i a Mallorca en particular. Ja ho saps: En Pinxo, de primer, mallorquí, llavors espanyol, i a la fi internacional. Per tant, *arrière-pensée* sobre ses eleccions, *cogito, ergo, sum* per anar pel món, alerta amb es nazis *and company* per seguir alenat i vius amb les *enfants gâté* d'es qui comanden, que mos poden dur *Ex nihilo, nihil, for ever* però amb so nostro *fair play* deim *Go ahead!* an es que volen llibertat i justícia *hic el nunc*, perquè lo poc que tenim no l'hem pas volé. Supòs que m'entens i si no, mala sort per jo i mala sort per tu. Salut.

Aquest puta Pinxo quand se posa curi no hi ha manera de fer carrera d'ell. Vos demanam perdó per la seva *boutade*, i per sa mescladissa.



Urbanització

## EN CRESPINET





La història màgica i llegendària d'Artà se recolza en sis monjoies bàsiques; encanteries, cartes, curanderisme, espiritisme, supersticions i religió, que són els cossos de les ciències ocultes. Aquí i ara, evitarem qualsevol tipus de bibliografia. Simplement, anirem exposant fets concrets sense anomenar sant ni penyora, perquè, a l'hora actual, encara resta algú crostaparat i nafrat a conseqüència de ferides (en alguns aspectes ben positives) paranormals de les esmuntades arts del món infrahumà.

El secret sempre respon a imatges palpables, com puguin esser l'orografia, la lluna, la menstruació, les escomeses, la configuració del rostre, el color de la pell i els cabells (no és el mateix un home roig que un home ros) i, sobretot, els ulls.

La vista enderroca i els ulls esboldreguen. Hi ha persones inescrutables que tenen dos llamps sota les celles i estan catalogades amb segell de bruixes bruixerel·les.

La gent d'Artà associa la més lleu imperceptibilitat, sigui real o estrambòtica. Artà és molt ric en tòtems topogràfics de característiques morfològiques esfereïdores.

Tenim un topònim orogràfic que corprèn. Comporta uns 2500 pams de llargària i una mitjana de 350 metres sobre el nivell de la mar. Allà, amb subtil facilitat, es pot observar una catefa de fets llegendaris i màgics que van des de l'època mossàrab, fins als nostres dies. Els relleus de l'indret conformen formes gegantines d'una singular geometria humana, que el poble aplica a la veritable cronologia històrica. La semblança amb la venguda del rei En Jaume i les contarelles



mitològiques, són admirables.

Pedrafites, coves, avencs, fonts, saragalls i reguerons, donen motius de guerres i malediccions entre dracs, gegants, donzelles, manets estaca-rossins i homenets de colzada.

A la Coma d'es Sarró, aproximadament unes cent quarterades, es pot entrellucar un forat que emana un fumet blau i calent. Segons la creença popular, el fenomen obceix que al centinella d'En Banyeta Verda, el cofrere Benfumat, no li arriben suficients queviures. Per això, es passa tot el sant dia badallant de fam calina.

També per la nostra contrada els geperuts i els torts són mals farruells, sobretot a la part del matí, perquè el comú del personal no arriba a colum-

brar que els primers portin a l'esquena la somada, mentre que els segons, a ple sol, encara duguin un finestronet mig tancat i a la funerala.

El ciprer tampoc s'escapoleix de les funestes supersticions. A pesar d'esser símbol de noblesa i l'arbre més espessa, a ningú li passa per la garrova fer-hi una fumadeta a son redós, perquè put a mort i la resina es transmet als vius. Res tan allunyat del simbolisme terrenal dels cipressos. I el que pot ser tengui gran part de culpa en semblants averanys, sigui el fet del nostre cementiri.

Estam convençuts que la gent enlloc d'associar-los en arbres del bon repòs, els associava en consumidors cadavèrics de carnus humans. I nosal-

tres ens preguntam: Hi pot haver un arbre tan ideal com el ciprer? Rotundament, no. De cap manera. El ciprer no escampa sos brancams. És perenne. Netíssim. No fruita pels demés, sinó que ho fa per ell mateix. La seva forma piramidal, comporta una resistència extraordinària als embats i embravides dels elements meteorològics, i, a penes, gairebé cimbreja quan la tramuntana vomita les recrestalles de son ventrell. Per tant, ben bé el podem considerar l'ambaixador del gran silenci.

Dins la nostra ancestralia atàvica, el ciprer representava quelcom més clàssic que la verdor esponerosa conformada per una estructura morfològica especial.

A les clastes de grans possessions, tenien llenguatge propi. Els pelegrins, rodamons i mercaders, l'entenien perfectament. Descifraven els codis hospitalaris d'una masia segons era el nombre i distribució dels arbres. Per exemple: un ciprer significava un vas d'aigua i una explicació situacional de l'entorn. Si n'hi havia dos, la cosa canviava totalment, ja que el vianant sabia que en aquell lloc poria berenar, o dinar, amb la resta dels missatges. Però si el passatger n'entreveia tres, l'ostatge es dava per segur, tota vegada que tres ciprers reencarnaven a l'Santíssima Trinitat, essent triple l'obligança a servir: sopar, l'ongre i berena completa al s'endemà matí.

Si a Son Curt hi floccassin les pomeres, ningú menjaria pomes.

Escoltem, doncs, la veu del poeta: "Ciprer. Quan et diguin inútil, per estèril infecund, respongui'ls: Ma sagrada missió, és apuntar vers el cel".

## BAR GRAN VÍA

ESPECIALIDAD EN:

- Tapas Variadas
- Pulpo Gallego

- Empanada Gallega
- Ribeiro

Ciutat, 35 - ARTÀ - Tel. 56 22 49

## GENT DEL POBLE



Apertura d'un nou centre comercial al carrer de la Gran Via.

Els noms d'aquestes quatre botigues especialitzades són:

**Jonc.** Mimbres i calçat d'alta qualitat. La seva propietària és Na Bàrbara Ginard, casada amb En Biel Ginard Murtó.

**Sedum.** Boutique de moda. Exquisit gust i preus molt assequibles. Propietat de Na Bàrbara Ginard, filla d'En Joan Ginard —al cel sia— i d'una altra Bàrbara Ginard.

**Encís.** Perfumeria de renom i capriciosa roba interior. La du Na Bàrbara Ginard, filla d'En Jeroni Ginard i Na Magdalena Ginard.

**Nadons.** La més delicada robeta d'infant, juguetes, objectes de regal, cosmètica infantil i el que més hi mancava al poble d'Artà, cunes, cotxes, parca, etc... Propietat de N'Antònia Llabrés, casada amb En Pere Ginard Murtó.

Aquest centre comercial va ser inaugurat el dissabte de Sa Fira d'Artà. Sembla tenir l'èxit assegurat. Noltros així li desitjam. Passau-hi i segur que sortireu vestits de cap a peus, ja sigueu senyors, senyores, joves o infants.

## XAFARDERIES

El passat 29 de setembre va tenir lloc un desafortunat accident de trànsit que va acabar la vida de l'artanenca Bàrbara Massanet Alzamora i va deixar molt greu a la seva germana Francesca, resident a Palma i que havia vinguda a visitar-la.

Ja sigui per l'excés de velocitat que duia el conductor o perquè elles caminassin embadalides contant-se les seves coses mentre travessaven la carretera en aquell desgraciat moment, jo crec una cosa: que encara hi ha dos culpables més en tota aquesta història. El primer, és el responsable de l'oportuna senyalització local. Just en aquella i a altres zones, hi hagués hagut un pas per peatons, avui no planyiríem ningú.

Donem gràcies de que no n'hi hagi més, d'accidents. Com he dit abans, hi ha un segon culpable i aquest és el caràcter especial dels artanencs. Consentim, valga la metàfora, que ens trepitgin sense fer-mos moure un peu. Ja ho deia N'Armando Guerra: "Artà es un poble que té por". Tenim por de demanar el que mos correspon, el que hem de menester, de dir el que pensam o sentim.

Ens inclinam davant els "senyors" i desconfiam de qui honestament ens voldria ajudar.

Mentre no canviem de mentalitat, no obtindrem més que el que mos mereixem: tenir un Ajuntament molt verd i princernut que només se'n recorda de nostros dues setmanes abans d'anar a votar.

Nuredduna

## SOCIAL



Unió de Margarida Ventura Terrasa Ginard amb Gabriel Pastor Tous.

Na Margarida és filla de Na Francesca Cirera i d'En Rafael Nonga, un dels més prestigiosos carnicers del nostre poble.

En Biel, l'afortunat nuvi, és fill del ex-batle Miquel Rabasso i germà del batle actual.

Les noces es celebraren a l'Església de Santa Catalina, exquisitament decorada pel mestre Pere Fernández, tan conegut per a tots noltros per l'art del bon gust, sobretot a la costura.

Així doncs, el Pare Toni Terrassa, oncle de la nuvia y clérig de la Rectoria de l'Immaculat Cor de Maria a Nova York, va unir-los en sagrat matrimoni dia 16 de setembre. Els testimonis varen ser N'Antònia Pastor, En Miquel Pastor, En Biel Tous i N'Antònia Garcia.

Aquests per part d'ell. Per part d'ella Na Catalina Terrassa, N'Anita Terrassa, En Miquel Caldentey i En Toni Ginard.

Feren la festa al popular restaurant de moda Son Sant Martí. Aquí acudiren les màximes autoritats polítiques de la localitat, com per exemple el batle i la seva família i qualche altre regidor de l'oposició.

Passaren la lluna de mel a la meravellosa Grècia, tan ancestral com mediterrània, de càlides i romàntiques platges i paratges montanyoso-rocosos difícils d'escalar. Símbol d'alegries i angúnies pròpies de qualsevol matrimoni.

Segur que no será la darrera vegada que tomin an aquest idíllic paradís. Noltros li desitjam així de tot cor.

Felicitats a tots dos.

SAUNA - PISCINA - TENIS - SOUVENIRS

Restaurants / Bar

**Club Casa Naval**



BETLEM

Colonia de San Pedro

ARTÀ, MALLORCA

Bodas, Banquetes, Comida mallorquina

Teléfono 58 90 12



## SOCIALS



Antoni Vaquer Palomar, fill d'En Toni Rai i de Na M<sup>a</sup> del Carme Palomar, professora d'EGB del Col·legi Sant Salvador. Nasqué dia 14 de juliol. No només és l'orgull dels de ca-seva, sinó la major alegria de la padrina. Esperam que sigui tan bon ballador de ball mallorquí com el seu germà Pere Miquel. Tot d'una comenci a caminar ho veurem. Per molts anys a tots!



Cristina Sancho Vives, filla d'En Miquel i Na Catalina, Nasqué dia 10 d'agost. Una altra preciositat d'artanenca més. Que la poguem veure padrina de quatre o cinc nets! Felicitats a tots els de ca seva.



El 29 de julio del presente año nació la risueña niña Maria Lliteras Longas. Es hija de Pedro de "Sa Central" y de M<sup>a</sup> Angeles Longas, aragonesa de nacimiento. El año pasado tuvimos el placer de anunciar sus esponsales y hoy el nacimiento de su primera hija. Enhorabuena a los familiares. Más con especial atención y cariño a su abuela Maria de "Sa Badeia" y tías Beatriz, Juanaina y Francisca.



Antonia Lliteras Espinosa, hija de Antonio y María. Nació el 12 de agosto. Esta encantadora rubita es una artanense más a añadir al censo de población. Le damos nuestra más cordial bienvenida, deseándole una vida placida y tranquila. Enhorabuena a los de la casa.

## FÚTBOL REGIONAL PREFERENTE

### El Artà, colista

#### Resultados:

Atl. Rafal 1 – Artà 1 (Colorado)  
Artà 3 (Quique 2 y Piris) – Alcudia 4  
Santanyí 1 – Artà 0  
Artà 1 (Quique) – Espanya 1  
Ferriolense 5 – Artà 1 (P. Ginard)  
Artà 2 (P. Ginard y Nieto) – Montuiri 4

Ni los más pesimistas podrían pensar que justo después de iniciarse la competición, el equipo que dirige Miquel Bestard se encontraría en esta situación en la tabla clasificatoria con tan sólo 2 puntos y 4 negativos.

Si analizamos la situación observaremos que el entrenador sigue sin hallar su equipo base, puesto que a lo largo de estos 6 encuentros se han utilizado a un total de 21 jugadores, sin que en ningún partido se haya repetido alineación. De esta forma, únicamente Jeroni, P. Juan, P. Ginard, T. Vives, Quique y T. Nadal, han sido alineados en cada *match*. Asimismo, el Artà ha conseguido 8 goles, cifra acep-



table si no hubiera encajado la friolera de 16, 9 de ellos en Ses Pesqueres.

No seríamos justos si echáramos todas las culpas en el debe del entrenador, puesto que el Sr. Bestard no ha dispuesto de jugadores hasta una vez comenzado el campeonato. Sin ir más lejos, la semana anterior al encuentro contra el Montuiri se incorporó Nieto, habiéndolo hecho anteriormente Riera, Mesquida, Muntaner; etc; chicos todos ellos muy jóvenes, por lo que después de ver su calidad uno se pregunta si realmente hacia falta contratarlos Espe-

remos que por bien del Club la respuesta sea afirmativa.

Y si toda la culpa no es del *míster*, ¿es entonces de la Directiva? Sinceramente, creo que no; la Directiva que preside Joan Sureda pueda que sea inexperta, sin duda alguna carece de los medios económicos suficientes y un sinnúmero de cosas más; pero no obstante les recuerdo que fue el único que se ofreció para que el fútbol en Artà no desapareciera, y a pesar de la crisis de resultados en estos últimos años el Sr. Sureda ha seguido al frente, dando la cara, cosa que no hicieron otros sujetos; los cuales critican un domingo sí y al otro también pero no aportan soluciones. Incluso muchos de ellos ni se han asociado a la entidad. Entonces, señores, cada uno de nosotros en nuestra medida somos culpables de la situación y si no ayudamos todos, esta nave irremisiblemente se va a pique.

#### Trofeo al mejor jugador preferente:

Quique, 11 puntos; P.Juan, 10 puntos; T. Nadal y Jeroni, 9 puntos.

## HÍPICAS

Una vez más ha sido noticia el caballo Nostro V.X., por haberse proclamado Campeón de Campeones en la carrera que lleva dicho nombre y con una dotación de 300.000 ptas. en premios, con el tiempo invertido de 1'23'9 batiendo su propio récord. Con esta prueba el animal demostró que no ganó el G.P.N. por pura casualidad como algunos se creían, sino que hoy por hoy es el mejor trotón de su generación.

El día de la Feria y tal como estaba programado, hubo la II muestra de Pony Galés de Montaña, en la que se exhibieron casi la totalidad de esta raza existente en Mallorca. Incluso vinieron algunos ejemplares de Sóller, contando nuestro pueblo con la máxima representación con los de propiedad de l'amo En Josep de Carrosa, el de Pere Miquel Vaquer y el recién adquirido por Mateo Sánchez.

Estos caballitos no son caballos enanos sino miniaturas, como dice l'amo En Josep de Carrosa, de una talla no superior a 1'22 m., muy nobles, de aspecto aristocrático, considerados como la raza más hermosa de Gran Bretaña y el compañero ideal para cualquier niño y además que se adapta en cualquier clima, aptos para montar, enganchar y para saltos.

Además de los ponys, hubo exposición de equinos de todas las razas y de diferentes edades, a destacar la participación de la Cuadra Puig Bady con siete bellos ejemplares, a continuación se clausuró el acto con la entrega de una medalla conmemorativa a todos los asistentes de manos del alcalde, Miguel Pastor.

Por la tarde, y por razones meteorológicas, se tuvieron que suspender las carreras anunciadas quedando pendientes para hacerlas un día de octubre.

El día 29 por la noche y en Na Batlessa, tuvo lugar una interesante charla ofrecida por el Capitán Veterinario de la Sección de Sementales de Manacor, Francisco García Fluxá, especializa-



Hipódromo de Son Catíu

do en genética y reproducción, la cual contó con numerosos miembros del Club Hípico y caballistas en general.

Los trotones de Artà que durante el mes de septiembre han tomado parte en las carreras de Manacor son los siguientes:

Maika de Ego, Loçana, Catañer, Pastorelli, Junita, Joly Grandchamps, E. Marisol, Numbela, Harisol, Lechuzo, Mel, Morellet, Kecrops, Polida, Pontons y Liduvina V.X.

Clasificándose de la siguiente manera:

Joly Grandchamps y Numbela, - 1 primero y 1 segundo.

Castañer y E. Marisol, - 1 primero.

Harisol y Mel, - 1 segundo.

Liduvina V.X., - 1 tercero.

A destacar la participación de Joly Grandchamps y E. Marisol en la carrera especial de 3000 metros para yeguas, con una dotación de 75.000 ptas en premios y conseguir clasificarse en segundo y cuarto puesto respectivamente.

Tomeu Femenías Sard

## NECROLÒGQUES

### Joan Fuster Piña

Joan Fuster Piña, el popularíssim Mosca, ens deixà el proppassat 28 de setembre, després de 91 anys d'enganyar la Parca amb subtil i juvenívol menfotisme pel que fa a les coses terrenals. Home lleuger d'esperit i cames, va viure la vida com un bon vivant digne del més senyorial *fair play*.

En el llunyà dia 6 de setembre de 1898, l'amo en Joan convertia el jaç maternal en la mudada artanenca, la qual bandera sempre portà amb una vellesca més pròpia d'un filàntrop, que no tenia res a veure amb la seva condició humil i casolana.

El 23 de setembre de 1930, marità amb Antonia Picó Fuster (germana de Mestre Miquel Salem), baix la benedició de D. Sebastià Lliteras Tarrassa, es Vicari Felip. El lloc d'esponsalícis fou l'Oratori de Sant Salvador, essent testimoni de la nova, Miquel Fuster Picó i Gregori Carrió Sancho, Es donat Gori.



La mort se'n dugué l'últim artesà dels confits. L'amo en Mosca es posava a fabricar-los el primer dia de Quaresma i els acabava el mateix Dijous Sant. 300 kg. era la collita confitera, entre les especialitats de *mata suegras*, que eren confits com el puny, *peladillas* i gretallats.

Anà a l'Havana, Cuba, l'any 1922, tornat el 1929. La seva primera escamesa fou: "Vénc acubat". Als dotze mesos de la tornada, fundà la Panaderia Victoria, al carrer Major.

De l'illa antillana portà unes tècniques modernes sobre la pastisseria. Introduí els medis mundos, llengües de bou, a més dels tradicionals pastissos de l'època, apresos dels seu germà Perico, qui en aquell temps havia fundat la fàbrica de caramels, dolços, ensaïmades i quemullars La Mallorquina, al centre de l'Havana.

En Perico era el rei de la rebosteria. Fins i tant, que el dictador Gerardo Machado, presidente de Cuba aleshores, quan sovint dava les famoses orgies de salat, exigia que els pastissos, ensaïmades, etc. fossin baix el lema de: "Que nadie se equivoque. Quiero pasteles de La Mallorquina".

Descansi el merescut repòs, aquest bohemí excels que tengué per alt honor el passejar la bonhomia del bé, al llarg i ample de son estada en el món.

Tenguin el sincer condol de l'ARTÀ, els seus fills, Miquel (entranyable amic del qui gaudim amiatat insubornable), Teresa, Francisca, fills polítics Bàrbara Santandreu, Mateu Sansó i Joan Maria i al ple dels néts i renéts.

### Joan Ferriol Gomila



Va morir el dia vuit de setembre als setanta-vuit anys d'edat.

Es fa difícil escriure a sobre d'una persona que ha format part del nostre entorn, de qui hem seguit la trajectòria i a qui hem admirat. En Joan té la distinció de "Sa Comare Beneta" per la seva feina ben feta. Era un artesà irrepètible tant com a picador de pedra com per a fer qualsevol estri de la casa.

A la seva esposa Maria Massanet Alzamora i a la seva germana Maria, el nostre condol més sentit.



### Foto comentada

Corrien les aigües de mil nou-cents cinquantavuit i se feia un ball envimat per sa Colònia.

Naturalment, s'orquestrina era d'Artà i ara mateix recordareu es qui formaven aquell quintet amb un cantaire de Capdepera amagat darrera el primer que és, d'esquerra a dreta.

En Pere Ginard, Violí (bateria) que està posant miques, se veu que no mirava tan prim com ara en qüestions d'empessolar. En Mateu Metler, trompeta que tembe culetja dins es plat. Entre ell i En Pere, com vos deia, hi ha En Nicolau, es vocalista. En Jeroni Murtó, (trompeta) prop de sa botella de vi, però qui la té agafada és N'Antoni Salem (saxo), que completava sa formació músico-vocal.

Es qui mira és En Sebastià Morellet, que aleshores era camarer del Bar Restaurant Maria Cristina. En el fons, mirant la feta, clients d'aquella casa que fou tan popular dins tot el llevant mallorquí.



## El concierto

Relación de gastos e ingresos ocasionados en la velada lírico-musical que tuvo lugar en la Iglesia Conventual de los PP. Franciscanos con motivo de fiesta "Premis Comare Beneta" 1988 y 1989.

	Ingresos	Gastos
José A. Sempere	125.000	125.000
Paula Rosselló	50.000	125.000
Rafael Nadal	50.000	50.000
Transporte Orquesta		25.000
P.M. y otros	25.000	
Revista ARTÁ	75.000	
Sumas.....	325.000	325.000

La orquesta percibe la cantidad de 300.000 pesetas por actuación y el Consell Insular de Mallorca y la Banca March subvencionan esta cantidad con un total de seis conciertos que han tenido lugar en Santa Margarita, Campos, Artá, etc. Este último se consiguió a petición de la revista ARTÁ. Si el encargado de Cultura de nuestro Ayuntamiento no estuviera en el limbo y se hubiera molestado en solicitarlo, con toda seguridad que lo hubiera conseguido. Pero...

Ya se sabe: Camarón que se duerme...

En Porto Cristo, el concierto lo organizó la Asociación de Vecinos.

El ARTÁ agradece a P.M. su donativo, así como a J.A. Sempere, a Paula Rosselló y al Maestro Nadal, sin cuya contribución no hubiera sido posible la realización del Concierto.

¡Ah! Y de dinero público nada. Nosotros ni olerlo.

## AVISO URGENTE

Se recuerda a los suscriptores que reciben el ARTÁ por correo y no hayan abonado el importe de 1.500 ptas. correspondiente a la suscripción del año 1989, pueden hacerlo a través de las c/c bancarias que la revista tiene abiertas en la localidad.

Caja de Baleares "Sa Nostra"  
Caja de Pensiones "La Caixa"  
Banco Central  
Banesto  
Banca March  
Banco Hispano  
Crédito Balear

1.092.804-71  
1385-19  
0210390  
99.101.271  
13.447  
1988/9  
601.5560.15

Administración Revista ARTÁ  
Cardenal Despuig, 8-10  
07570 - ARTÁ

No vivimos de dinero público, como otros. Vivimos de nuestra suscripción.